

Ingen bad om ordet.

Forslaget til folketingsbeslutning

vedtoges enstemmigt med 146 stemmer.

Formanden: Der vil nu blive givet Nordisk Råds danske delegation meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske rumforsknings samarbejde.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 51) findes i tidenden sp. 1308).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1964 til 31. marts 1965.

(Foregående del af første behandling findes i tidenden sp. 1434).

Forhandlingen genoptoges.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg vil gerne først takke samtlige ærede ordførere for den saglige behandling i går af det foreliggende forslag til finanslov. Jeg kan jo samtidig takke for en overvejende velvillig behandling af forslaget. Herudover kan jeg

takke de ærede ordførere hr. Kaj Andresen og fru Grethe Philip for deres tilslutning til den finanspolitiske linje, som forslaget er udtryk for. Jeg må måske føje til, at jeg ikke fandt nogen særlig voldsom opposition mod denne linje i de udtalelser, som blev fremsat af de ærede ordførere hr. Damsgaard, hr. Thestrup og hr. Skræppenborg-Nielsen.

Jeg vil gerne ved dette svar bære mig ad på den måde, at jeg først besvarer og kommenterer enkelte af de specielle spørgsmål, som er rejst af de ærede ordførere, og derefter ville jeg fremsætte lidt mere generelle betragtninger i tilknytning navnlig til de udtalelser, der er fremsat af ordførerne for oppositionen til højre i salen.

Det ærede medlem hr. Kaj Andresen havde fæstet sig ved, at der for året 1962-63 forelå to forskellige opgørelser af kasseoverskuddet. Jeg kan om differencen mellem disse to opgørelser oplyse, at den dels skyldes det rent tekniske forhold, at vi fra og med budgetforslaget har flyttet nettoudmøntningen fra driftsbudgettet til kapitalbudgettet, dels at den står i forbindelse med, at jeg i min redegørelse for statsregnskabet 1962-63 fandt det rigtigst helt at følge den opstilling af statsfinanserne, som lå til grund for omsforliget, og som bl. a. på dette punkt afveg lidt fra den sædvanlige praksis.

Det ærede medlem tog anledning af denne difference for finansåret 1962-63 til at bede om, at der blev lagt en fast opgørelsesmetode for kasseoverskuddet, så man fremover kunne undgå sådanne uoverensstemmelser. Jeg er i denne betragtning enig med det ærede medlem, og jeg er derfor glad for at kunne oplyse, at spørgsmålet om en klarere og forhåbentlig mere varig definition af kasseoverskuddet er taget op som led i finansministeriets overvejelser vedrørende opstillingen af budgettets § 30, som jo uden tvivl også på andre punkter trænger til en klargørelse.

Det ærede medlem hr. Damsgaard talte om, at vi i disse år havde set en voldsom forøgelse af beskatningen af boligen, idet han især hæftede sig ved grundstignings-skylden. Der er jo, som det ærede medlem ved, nedsat et særligt udvalg til at undersøge boligudgifterne for henholdsvis lejere og ejere af en- og tofamiliehuse og til at

[Finansministeren.]

undersøge, hvorledes disse udgifter påvirkes af lovgivningen. Jeg synes, vi skulle afvente resultatet af denne kortlægning, før vi begiver os ud i de stærke udtalelser om voldsom beskatning o. s. v. Den grundstignings-skyld, som går ind i de offentlige kasser, kan ikke uden videre tages som udtryk for en beskatning af boligen; der er også tale om grundstigningsskyld på andre arealer, og man kan måske nok rejse det spørgsmål, om ikke boligudgiften på anden vis havde været højere, hvis der ikke havde foreligget denne grundstigningsskyld.

Jeg benytter lejligheden til at nævne, at regeringen har til hensigt i løbet af kort tid at foreslå sådanne ændringer i ejendomsbeskatningen, at den 13. almindelige vurdering, som vi skal have til næste efterår, stort set ikke udløser skattestigninger for boligen.

Når der nu tales om den voldsomme beskatning af boliger, kunne jeg måske føje til, at ejere af en- og tofamiliehuse jo har mulighed for at trække et underskud på deres ejendomsregnskab fra i deres skattepligtige indkomst, og vi ved jo, at mange sådanne ejere har et underskud. Det kan måske bøde lidt på det, det ærede medlem kalder den voldsomme beskatning.

Det ærede medlem påpegede dernæst, at der på finanslovforslaget kun er budgetteret med en stigning i provenuet af forbrugsafgifterne på ca. 3 pct. Det ærede medlem antydede, at jeg nok havde været for forsigtig med dette skøn. Jeg må give det ærede medlem ret heri. Forbrugsafgifterne er nok anslået noget for lavt. Det hænger sammen med, at vi først efter at finanslovforslaget var gået i trykken, fik oplysninger om provenuet af omsen for juli kvartal; beløbet indbetales i november. På grundlag af disse oplysninger vil det være berettiget at forhøje skønnet for told- og forbrugsafgifterne, så dette vil svare til en stigning i procent på måske 4½ eller deromkring, svarende til rundt regnet 100 mill. kr. Men hertil må jeg føje den oplysning, at vi nogenlunde samtidig med disse tal fra november for omsætningsafgiften fik endeligt kendskab til, hvad aktieselskabsskatten indbringer i år. Her bliver der tale om et beløb ca. 55 mill. kr. lavere end det, vi havde regnet med, og på dette nye grundlag må

jeg nu anslå, at finanslovforslagets tal på 700 mill. kr. for selskabsbeskatningen må reduceres med henved 100 mill. kr. Der vil altså ikke blive tale om nogen væsentlig forskydning i det samlede indtægtsskøn.

Det ærede medlem hr. Thestrup fremsatte adskillige bemærkninger, der undrede mig. Jeg skal senere vende tilbage til nogle af dem, men én af dem vil jeg gerne nævne allerede nu. Det var den udtalelse, at der manglede et initiativ fra regeringen i boligspørgsmålet. Dette siger det ærede medlem, efter at boligministeren her i tinget har redegjort for den påtænkte liberalisering af boligpolitikken, og efter at et meget intenst udvalgsarbejde er gået i gang. Så stærkt som det ærede medlem er inddraget i netop boliganliggender, kan det dog ikke have undgået det ærede medlems opmærksomhed, at dette initiativ er taget.

Det ærede medlem fru Grethe Philip fremsatte en række bemærkninger om tjenestemandforhold o. lign., som jeg ikke skal gå nærmere ind på. Men i tilknytning hertil kom det ærede medlem ind på, at vi har en lang række bestyrelser, råd, nævn og udvalg, som medvirker ved administrationen af en række forskellige love. Jeg er enig med det ærede medlem i, at vi ved dette system gør brug af megen værdifuld sagkundskab, og at det er naturligt, at denne sagkundskab honoreres, men jeg er også enig i, at vi skal passe på, at dette system ikke tager overhånd, eller at det udvikler sig til urimeligheder, og jeg er endelig enig i, at vi skal give lønningrådet mulighed for på et så frit grundlag som muligt at tage stilling til honorarspørgsmål i denne forbindelse. Jeg kan sige til det ærede medlem og til tinget, at vi har drøftet disse anliggender i regeringen, og at vi dér er enige om, at det for fremtiden skal undgås, at der i lovforslag, i henhold til hvilke der skal oprettes råd eller nævn, siges noget om, at der skal ydes honorar, således at lønningrådet står frit her. Der var i øvrigt også i regeringen enighed om, at vi skulle tilstræbe tilbageholdenhed med hensyn til oprettelse af nye bestyrelser, råd og nævn o. s. v.

Det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen spurgte, hvorfor finanslovdebatten ikke i år som tilsigtet var blevet delt på den måde, som der var tanker fremme om

[Finansministeren.]

sidste efterår, og som jeg har drøftet med finansudvalget. Det ærede medlem spurgte mig, om der var foretaget noget siden denne drøftelse i finansudvalget. Ja, det er der. Jeg har haft et samråd med folketingets udvalg for forretningsordenen om denne sag. Dette samråd fandt imidlertid efter henstilling fra folketingets højtærede formand først sted, efter at vi havde haft åbningsdebatten. Jeg må vel sige det på den måde, at der i udvalget i og for sig var megen sympati for at finde en ny form for finanslovdebat og også for de tanker, som har været fremme, men man mente, at det var nødvendigt med lidt nærmere overvejelse, og at man måtte se på, om det ikke var nødvendigt at ændre tingets forretningsorden, og dermed blev altså tidspunktet for at gennemføre denne ændring i år forpasset.

Det ærede medlem var lidt inde på, at der i den senere tid har været, som det ærede medlem sagde, et mærkbart fald i beskæftigelsen. Det er jo rigtigt, at procenten af arbejdsløse ligger på et lidt højere niveau — men også kun lidt højere — end ved samme tid i fjor. Jeg omtalte dette forhold ved fremsættelsen af finanslovsforslaget, men jeg regner nu alligevel stadig væk med, at det afgørende er, at vi til foråret må regne med stærke impulser til øget beskæftigelse næste år, og på denne baggrund vil jeg finde det overordentlig betænkeligt at fravige den finanspolitiske linje, jeg redegjorde for, og som finanslovsforslaget er udtryk for.

Det ærede medlem spurgte om regeringens stilling til den fremtidige landbrugsstøtte. Her må jeg henvise til, at linjen er lagt for en 2-årig periode i forbindelse med helhedsløsningen. Det kan vel næppe forbyse, at regeringen på nuværende tidspunkt ikke har taget stilling til, hvad der derefter skal foretages.

Det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen kan jo ikke deltage i en finanslovdebat uden at lufte sin uvilje mod forsvarsudgifterne, og det skal jeg i og for sig ikke indlade mig i nogen debat med det ærede medlem om; jeg ved jo på forhånd, at han er umulig at omvende. Det var ved denne lejlighed især faldet det ærede medlem for brystet, at forsvaret figurerede på anlægs-

budgettet med et væsentligt større beløb end både socialministeriet og undervisningsministeriet. Jeg må hertil sige, at det ærede medlems talbehandling i denne sammenhæng var temmelig misvisende, for det ærede medlem indskrænkede sig, så vidt jeg kunne høre, til § 27, men der er også anlægsudgifter såvel på § 28, nemlig statens tilskud til forskellige anlægsarbejder, som på § 30, gennem udlån, og tager man disse beløb med i betragtning under de ministerier, hvor de hører hjemme — og det skal og bør man gøre, hvis man vil have et reelt billede — bliver billedet et andet end det, det ærede medlem her beskrev. Så viser det sig nemlig, at der er budgetteret anlægsudgifter under socialministeriet på godt 54 mill. kr. og under undervisningsministeriet på ca. 301 mill. kr.

Heroverfor står så ganske vist forsvarets beløb på 286 mill. kr., men hertil kan først gøres den bemærkning, at 35 mill. kr. heraf refunderes på våbenhjælpsprogrammet, som vi har sammen med USA, og dernæst kan jeg gøre opmærksom på, at den væsentligste del af dette beløb, nemlig inklusive de 35 mill. kr. ca. 200 mill. kr., ikke drejer sig om anlægsarbejder i og for sig, men om materielanskaffelser. Jeg synes derfor, at den måde, det ærede medlem behandlede disse tal på, gav et forkert indtryk.

Så vil jeg gerne gøre nogle lidt mere generelle bemærkninger. Det kunne naturligvis glæde mig, at de ærede ordførere stort set var enige i min bedømmelse af den nuværende økonomiske situation. Der var jo fra alle sider, så vidt jeg kunne høre, enighed om, at vi har en gunstig og stabil økonomisk situation i øjeblikket, hvor det er lykkedes at opnå en væsentlig forbedring i valutastillingen, en stor prisstabilitet, en stærk forøgelse af eksporten og stort set en opretholdelse af den høje beskæftigelse. Vi fik jo netop i går et nyt vidnesbyrd om denne gode og stabile situation i meddelelsen om forøgelse af valutaeserverne i november med i alt 180 mill. kr. Ganske vist indgik der heri et lån til Københavns kommune på 92 mill. kr., og lad der derudover måske også være lidt hjemtagning af lån fra udlandet — der bliver dog tilbage en yderligere reel forbedring af vor valutastilling.

[Finansministeren.]

Jeg mærkede mig, at det ærede medlem hr. Rimstad fandt, at denne gunstige situation i overvejende grad skyldtes gode eksportkonjunkturer og kun i meget ringe grad den førte økonomiske politik, som den har fundet udtryk i omsforliget sidste år og helhedsløsningen her i foråret. Jeg ved ikke, hvor megen vægt man skal lægge på denne bedømmelse fra det ærede medlems side. Han er jo næsten nødt til at skulle frakende regeringens økonomiske politik et væsentligt ansvar for de forbedringer, der er sket. Men jeg må dog have lov til at fremhæve, at det er helt givet, at hvis vi ikke havde genoprettet den indre økonomiske balance, genoprettet den igennem omsforliget og befæstet den ved helhedsløsningen, så ville industrien ikke nær i det omfang, det er sket, have kunnet udnytte eksportkonjunkturerne. Det er jo sandheden derom, og så meget betyder vor hjemlige økonomiske politik i alt fald.

Når det gælder den kommende udvikling, fandt flere af de ærede ordførere, at jeg havde været lovlig optimistisk. Nu skal vel oppositionens ordførere næsten naturligt være pessimistiske i så henseende; de må jo holde på, at regeringen fører en forkert økonomisk politik, der altså må føre til dårlige resultater, så helt uhildede bedømmere er de vel ikke.

Det var jo i så henseende karakteristisk, at det ærede medlem hr. Damsgaard talte om, at regeringen havde brudt med den hidtidige klart sanerende linje, da vi gennemførte omsforliget, og der var i det ærede medlems tale ligesom en tendens til at ville henføre alt det gode, der var sket siden, til omsforliget, medens vi åbenbart efter det ærede medlems opfattelse endnu har de dårlige virkninger af helhedsløsningen til gode. Jeg forstod i øvrigt ikke den betragtning, at vi skulle have brudt med den klare sanerende linje. Det forekommer mig, at vi har videreført den, og at det er andre i det høje ting, der har brudt den — jeg tænker her bl. a. på stillingen til den bundne op-

sparing. Hvis man havde ophævet den, havde det i hvert fald været et ganske åbenbart brud på den klare sanerende linje, som det ærede medlem talte om.

Ingen af os kan jo med sikkerhed vide, hvorledes den kommende udvikling vil blive, og jeg skal for min part nøjes med at henvise til, hvad jeg allerede nævnte ved fremsættelsen. Jeg håber, vi kan være enige om, at det vil være lykkeligst, hvis — som man kalder det — den optimistiske bedømmelse holder stik; i hvert fald vil jeg for min del i den nuværende situation være meget på vagt over for en pessimisme, der skulle tjene som påskud til at slække på finanspolitikken. Vi har jo tidligere haft smertelige erfaringer for, hvad det kan medføre at lempe for tidligt.

Vi undgik heller ikke i går de sædvanlige beklagelser over den fornyede stigning i statsbudgettet, og der var hos de ærede medlemmer hr. Damsgaard og hr. Thestrup en tilbøjelighed til ikke at ville anerkende, at stigningen nu var mindre end gennem de senere år.

Det ærede medlem hr. Thestrup erklærede i overensstemmelse med Aage Hastrups artikel i Berlingske Tidende for 2. december, at man ikke kunne sammenligne det nu fremsatte finanslovsforslag med skønnet over de faktiske udgifter i indeværende finansår. Efter hans mening burde sammenligningen foretages med finanslovsforslaget i den form, hvori det i november i fjor blev fremsat her. Jeg kan ikke være enig med det ærede medlem heri. Forslaget i fjor var udarbejdet under ganske andre forudsætninger end det forslag, der er fremsat i år. Allerede ved fremsættelsen i fjor gjorde jeg opmærksom på, at selv om vi på en række områder havde stræbt efter en realistisk budgettering, så var der visse udgifter, som simpelt hen ikke var taget med af den grund, at vi på det tidspunkt ikke kendte dem. Det gjaldt f. eks. samtlige de særlige udgifter, som flød af helhedsløsningen, støtten til landbruget på 336 mill. kr., de øgede folkepensioner, invalide- og enkepensioner med i alt 33 mill.

[Finansministeren.]

kr. og virkningerne for staten af lavtlønstillægget med 35 mill. kr. Alene disse tre poster gav en stigning på 400 mill. kr. Der foreligger — som det ærede medlem ved — ikke en tilsvarende situation i år. De udgifter, der flyder af helhedsløsningen for det kommende finansår, er medregnet. Dertil kommer, at vi er nået længere frem i år i retning af en realistisk budgetlægning, og endelig for det tredje, henviser jeg til, at der er optaget lidt rigeligere reserver end sidste år. Jeg gør igen opmærksom på, at hvis januarpristallet udløser en reguleringsportion, vil udgifterne naturligvis stige med omkring 200 mill. kr., og jeg må i øvrigt fastholde, at det sammenligningsgrundlag, jeg har anvendt, er korrekt. Der er en lighed i forudsætningerne mellem det foreliggende finanslovsforslag og det nuværende skøn over udgifterne i indeværende finansår. Det er der ikke, når det drejer sig om en sammenligning mellem finanslovsforslaget nu og det finanslovsforslag, der forelå i november i fjor.

Der blev også som sædvanlig talt om besparelser under debatten i går, men jeg må sige, at den måde, hvorpå der blev talt om besparelser, ikke var helt den sædvanlige. Det var, som om talen derom var blevet afdæmpet. Dertil kom, at talen førtes på yderst forskellig måde af de tre ordførere for partierne til højre i salen, ja, jeg fristes næsten til at sige, at der blev talt på en så forskellig måde, at det må forekomme tvivlsomt, om der egentlig kan findes grundlag for en fælles politik.

Det ærede medlem hr. Rimstad var jo den, der gik videst i kravene om besparelser. Han ville spare endog på områder, hvor det ærede medlem hr. Thestrup ønskede at bruge flere penge. Jeg tænker på de to ærede ordføreres udtalelser om f. eks. vejudgifter; her var der en ganske klar modsætning. Man kan sige det på den måde, at det ærede medlem hr. Rimstad førte de kendte gammelkonservative toner frem her.

Det var ikke meget, det ærede medlem hr. Damsgaard talte om besparelser; det skete nærmest ved en tilkendegivelse af uvilje over for visse bevillinger, som det ærede medlem fortrinsvis havde fundet på kulturministerens budget. Jeg talte op, hvor meget det drejede sig om. Det beløb sig sammenlagt til 5 mill. kr. Det var altså,

hvad det ærede medlem havde at indvende over for et budget på 11 milliarder kr.

Det ærede medlem hr. Thestrup behandlede adskillige områder, men udtalte sig meget lidt konkret derom. Jeg lagde mærke til, at det ærede medlem udtalte sig for — selv om det skete næsten i forbifarten — at lægge opgaver ud til amter og kommuner, jeg forstod bl. a. for at aflaste statsbudgettet. Det ville jo være meget rart og af stor interesse at få at vide, hvad denne bemærkning mere konkret dækker over, og også at få at vide, om det ærede medlem herved tænker på de refusionsordninger, som gælder på en række områder. Det var måske ikke udelukket, at der her kunne findes et grundlag, på hvilket vi kunne snakke sammen, om tingene.

Det ærede medlem nævnedes, at centraladministrationen bør rationaliseres, og heri kan man jo — sagt så almindeligt, som det blev — ikke være uenig. I denne forbindelse efterlyste det ærede medlem nye betænkninger fra administrationsudvalget. Der er just for nylig kommet en sådan ny betænkning; den drejer sig denne gang om tolddepartementet. Jeg kan være enig i, at bestræbelserne på dette felt skal gå videre, og også i, at vi skal prøve på, så vidt det er muligt, at spare lønudgifter ved den rette anvendelse af arbejdskraften. Men vi må nok erkende, at det kan kun blive beskedent, hvad der kan nås fra det ene år til det andet, og det kan jo nemt gå således, at hvad der indvindes vil mere end rigeligt gå med, når vi til foråret 1965 skal forhandle om tjenestemandslønninger igen. Jeg er altså enig med det ærede medlem i, at der er områder, som vi fortsat skal være opmærksomme på, men jeg har mine tvivl om, at der er de helt store sparemuligheder her.

Det ejendommelige og interessante ved det ærede medlem hr. Thestrups tale i går var imidlertid ikke, at det ærede medlem talte vagt og ubestemt om besparelserne, men at det ærede medlem med megen styrke — og efter mit skøn med rette — talte om en række områder, hvor der er brug for større statsudgifter, for større investeringer. Det ærede medlem beskæftigede sig ret udførligt med trafik, undervisning, uddannelse og forskning, og hvis der skulle være nogen mening i disse udtalelser, og det går jeg da ud fra der skulle være, så

[Finansministeren.]

måtte de pege i retning af, at det konservative folkeparti ønsker, at staten skal sætte mere ind på dette felt. Også det ærede medlem hr. Damsgaard erkendte, omend lidt forsigtigt, at der forelå sådanne opgaver. Det ærede medlem hr. Thestrup sagde næsten med patos, at vi havde brug for en ny økonomisk politik, og jeg må sige, at dette krav om øgede investeringer, om øgede statsudgifter er en ny politik, i alt fald en ny politik fra det konservative folkepartis side.

Det er ikke længere siden end sidste efterår og sidste forår, at det konservative folkepartis ordfører, det ærede medlem hr. Poul Møller, gik stærkt i rette med mig, fordi regeringen ikke ønskede at gå med til en yderligere begrænsning også af statens investeringsudgifter. Må jeg have lov til at dokumentere dette ved et citat af, hvad det ærede medlem hr. Poul Møller udtalte den 13. marts i år ved andenbehandlingen af forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskat til staten; det findes i Folketingstidende for 1962-63, sp. 4144-4145. Det ærede medlem havde været inde på betragtninger om sine tvivl om, hvorvidt produktionsfremgangen kunne slå til til de øgede udgifter m. v., og derefter udtalte han følgende:

„Derfor havde vi ønsket, at man havde sat en stopper for statsudgifternes vækst. Vi gik langt, synes vi, under udvalgsbehandlingen, da vi spurgte, om vi dog i hvert fald kunne forhandle om at lægge statsudgifterne fast på 10.000 mill. kr. i stedet for som foreslået 10.320 mill. kr. Dette blev afvist. Vi bad om at få en oversigt over anlægsprogrammerne, sådan som vi gjorde og fik i fjor — en oversigt over de lovbestemte tilskud, der efter finansministerens oplysninger skulle stige med 250 mill. kr., for at vi i fællesskab kunne se, om det var muligt, når vi havde fået disse fortegnelser, at komme så langt ned i det kommende år, at vi kunne regne med, at staten med den arbejdsstyrke, der var til rådighed, kunne gennemføre sit anlægsprogram uden at slå den økonomiske balance i stykker, og så langt ned, at vi ikke behøvede at udskrive nye byrder på befolkningen for at prøve at klare de nye udgifter, staten

ville påtage sig. Jeg tror, det er langt, langt vanskeligere at nå til at skære ned på gamle offentlige udgifter, end det er et år eller to endnu at sige nej til at bevilge nye offentlige udgifter, og jeg tror, at hvis man vil spare, kan man faktisk kun gøre det på den måde, at man siger nej til udgiftsstigninger på det ene og det andet område. Men dér mener jeg ikke der er vist tilbageholdenhed nok, slet ikke i forhold til den tilbageholdenhed, som man har sagt var nødvendig for befolkningen i det kommende år, når statens udgifter er steget med 20 pct., medens man mener, at de overhovedet ikke må stige for en vis del af befolkningen.“

Altså en meget kraftig udtalelse både mod stigning i statsudgifterne overhovedet og også mod stigning i investeringsudgifterne. Nu bebrejder man os altså nærmest, at der ikke har været tilstrækkeligt store investeringer på disse felter. Det kunne vel nok være påkrævet her at spørge: hvad er egentlig den konservative politik på dette område? Er det det ærede medlem hr. Poul Møllers fra i fjor, eller er det det ærede medlem hr. Thestrups fra i går? Jeg synes ikke, at man på samme tid kan bebrejde os stigning i statsudgifterne og bebrejde os, at der er sat for lidt ind.

Det ærede medlem omtalte også skattepolitikken; den får vi jo lejlighed til senere at vende tilbage til, og jeg håber, at vi så får mere konkret at vide, hvad det er det konservative folkeparti og venstre vil på dette felt.

Regeringen afviser ikke, at vi på længere sigt skal forskyde beskatningen noget mere fra direkte til indirekte beskatning. Vi tog i fjor et kraftigt skridt i denne retning med indførelse af den almindelige omsætningsafgift. Det kan da ikke være urimeligt blot et år mere at fastholde statens indtægtslove stort set uændret. Ved afgørelsen af disse anliggender er det for regeringen et vigtigt synspunkt, at der sørges for en rimelig byrdefordeling og en rimelig social balance, og det er også vigtigt for os, at der ikke udloves skattelettelser, som der ikke er dækning for, navnlig når man samtidig taler om det store behov for øgede offentlige investeringer.

For nogle uger siden var der i dagspressen

[Finansministeren.]

en stor annonce fra det konservative folkeparti, som udlovede specificerede skattelettelser på den direkte skats område. Der var i en bisætning en antydning af, at hvis ikke der fuldt ud var råd til disse lettelser, så skulle man forøge forbrugsbeskattningen. Men det var, tør jeg sige, gemt noget hen. På denne baggrund var det i og for sig tilfredsstillende, at det ærede medlem hr. Thestrup i går ganske klart erkendte, at hvad der skal lattes på det ene felt, må man tage mere ind på det andet. Vi tør så blot håbe på, at det konservative folkeparti med tilstrækkelig styrke vil gøre vælgerne opmærksom herpå og ikke bare nøjes med at have de specificerede skattelettelser i udhængsvinduet.

Der var afsnit i den tale, det ærede medlem hr. Thestrup holdt i går, som kunne efterlade indtryk af, at dansk erhvervsliv er hæmmet i uhyggelig grad af snærende bånd, af skatter, af stivhed på arbejdsmarkedet og af hindringer for konkurrence og initiativ og foretagsomhed, og at regeringen er optaget af at hæmme og hindre erhvervslivet. Dette er jo en ganske misvisende skildring af forholdene. Den modsiges af den meget stærke vækst i investeringerne her i landet og i den produktion, som vi har haft igennem de senere år. Som det ærede medlem hr. Kaj Andresen tidligere har gjort opmærksom på, nyder danske virksomheder godt af favorable afskrivningsregler og af reglerne om investeringsfonds, og vi ved jo alle, at skattetrykket er større i en række lande, vi med rimelighed kan sammenlignes med.

Det ærede medlem hr. Thestrup talte også om, at vi har de samme fagskranker og samme lønsystemer som før. Heller ikke det er korrekt. Lønsystemerne er netop taget op til forhandling med hovedorganisationerne, og der er truffet særlige aftaler om produktionsfremmende lønsystemer. Vi kan også pege på, at der f.eks. med loven om uddannelse af ikke-faglærte er sat en udvikling i gang, som har betydet meget for bevægeligheden på arbejdsmarkedet.

Endelig kan jeg pege på, at der på mange områder er sket en liberalisering af forholdene for vort erhvervsliv. Vi kan jo blot tænke på, hvorledes de gamle velkendte importrestriktioner er faldet, og hvorledes

også toldskrankerne er ved at blive reduceret.

Jeg synes i det hele taget, at det ser ud, som om det konservative folkeparti for at konstruere sig et ståsted i den udbasunerede kamp om magten har sat kikkerten for det blinde øje og slet ikke vil se den bølge af fremgang i produktion og foretagsomhed, som faktisk i de senere år er gået hen over vort land. Det er denne linje, som skal fastholdes og udbygges og i øvrigt også udbygges socialt. Et meget vigtigt middel hertil er at holde balancen i vor økonomi og at gennemføre de fælles investeringer, som kan danne grundlag for en videre udvikling. Det er bl.a. herpå, den finanspolitik sigter, som regeringen har forelagt, og som finanslovsforslaget er udtryk for.

Jeg skal hermed anbefale finanslovsforslaget til fortsat velvillig behandling i det høje ting.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam):

Det ærede medlem hr. Rosing stillede i sit indlæg i går nogle konkrete spørgsmål, nemlig vedrørende boligbyggeriet og udvalget for samfundsforskning i Grønland, og jeg skal med glæde besvare disse to spørgsmål.

Hvad angår boligbyggeriet, nævnte det ærede medlem under henvisning til den på § 30.I.C. under nr. 19 søgte bevilling på 17 mill. kr. til udlån i henhold til bekendtgørelse af 28. februar 1959 om støtte til boligbyggeriet i Grønland, at den egentlige tilgang af boliger, der skal bygges i det kommende finansår, kun er på 144 boliger i enkelt- og dobbelthuse.

Oplysningerne om det planlagte boligbyggeri i det kommende finansår skal imidlertid søges i tekstanmærkning nr. 7 til § 9 og tekstanmærkning nr. 20 til § 30. Ved disse tekstanmærkninger bevilges for det boligbyggeri, der er planlagt påbegyndt i finansåret 1964-65, den beløbsramme, inden for hvilken der kan gives tilsagn dels om tilskud til kommunale boliger til udleje, dels om lån til opførelse af boliger. De i tekstanmærkningerne nævnte beløb svarer ikke til de beløb, der søges på finanslovens udgiftskonti, idet disse sidstnævnte beløb på grund af regnskabssystemet i det væsentlige vedrører ubetalte beløb for bolig-

[Ministeren for Grønland.]

byggeri færdiggjort i indeværende finansår og kun for en mindre dels vedkommende boligbyggeri, der påbegyndes i det kommende finansår.

I indeværende finansår, altså finansåret 1963-64, er der opført eller påbegyndt opført i alt 323 boligenheder inden for en samlet beløbsramme på 16,3 mill. kr. I finansåret 1964-65 er planlagt påbegyndt opførelse af 394 boligenheder inden for en samlet beløbsramme på 21,8 mill. kr. Vi regner således med at skulle bygge 142 kommunale tilskudshuse, 144 enkelt- eller dobbelthuse og 108 boliger i etagehuse, som nævnt i alt 394 eller på det nærmeste 400 boliger. Der forventes således i 1964 påbegyndt et boligbyggeri på 71 boliger flere end i 1963. Jeg vil dog gerne understrege, at selv denne ikke ubetydelige stigning langt fra er tilstrækkelig til at afhjælpe blot det mest påtrængende boligbehov i Grønland, men det er dog et fremskridt i forhold til indeværende år. Jeg kan herudover oplyse, at der på tillægsbevillingslovforslaget for indeværende finansår vil blive opført et beløb på 400.000 kr. til dækning af udgifterne ved opførelsen af 10 boliger i Kap Dan i Østgrønland, hvor en sanering af boligerne i allerhøjeste grad er påkrævet, således som det ærede medlem så rigtigt påpegede det i sin tale i går.

Det ærede medlem hr. Rosing spurgte dernæst, om det på finanslovforslagets § 9 under andre videnskabelige undersøgelser søgte beløb på 10.000 kr. er tiltænkt en fortsættelse af det arbejde, der udføres af udvalget for samfundsforskning i Grønland. Det er ikke tilfældet. Det søgte beløb vil hovedsagelig medgå til de igangværende fugleringmærkningsundersøgelser. I mit svar den 23. oktober i år på det ærede medlem hr. Vivikes spørgsmål om, hvad jeg agtede at foretage mig med udvalget for samfundsforskning i Grønland, nævnte jeg, at udvalget for tiden var ved at arbejde en redegørelse for de opgaver, som udvalget for Grønland på grundlag af sit hidtidige arbejde har ment det nødvendigt at få løst i den nærmeste fremtid. Da udvalgets redegørelse endnu ikke er modtaget i ministeriet, har vi ikke kunnet foretage os videre, men jeg gentager, at vi ved fremsendelsen af Grønlandsministeriets bidrag til finanslov-

forslaget har gjort finansministeriet opmærksom på, at det i 1964 må forventes, at der vil blive søgt bevilling til en fortsættelse af arbejdet.

Kaj Andresen: Efter den højtærede finansministers besvarelse har jeg ikke mange bemærkninger, blot nogle enkelte bemærkninger om visse af ordførernes udtalelser i går.

Må jeg først takke den højtærede finansminister, fordi han har givet tilsagn om, at det skal forsøges at skabe en lidt klarere definition af, hvad kasseoverskud er.

Må jeg gøre en bemærkning til det ærede medlem hr. Damsgaard, der i går talte om omspolitikkens og helhedsløsningens finanspolitik. Jeg forstod, at omspolitikken især havde det ærede medlems kærlighed. I modsætning hertil betragter vi i mit parti begge dele som faser i regeringens politik. Det ærede medlem fremhævede særlig den gunstige udvikling efter omsforliget, og ingen vil bestride det, men omspolitikken var jo den nuværende regerings værk i samarbejde med oppositionen. Og når det ærede medlem søgte at fremstille udviklingen som et resultat af omsforliget, må det være tilladt at sige, at helhedsløsningens virkninger indtrådte jo allerede i foråret derved, at en stor konflikt blev undgået, og det var vel ikke uvæsentligt, at dens virkninger på løn- og prisniveauet gav sig det udslag i juli- og oktoberpristallet, vi kender. Og tror det ærede medlem virkelig, at helhedsløsningens stabiliserende virkning er uden betydning for den valutaudvikling, vi har haft i den seneste tid, hvor vi netop for nylig har set et nyt overskud, eller på rentesænkningen, som er et resultat af både pristabiliteten og den bundne opsparing.

Når det ærede medlem taler om finansministerens grådighed bl. a. i forbindelse med ændringsforslagene til finanslovforslaget i fjor, vil jeg dog gøre opmærksom på, at vel blev der, som det ærede medlem nævnte, fremsat 1.517 ændringsforslag, men jeg har konstateret, at det ærede medlem stemte for de 1.515 af disse 1.517 ændringsforslag, så de har sikkert været fornuftige.

Så beskæftigede det ærede medlem sig en del med kulturministeriet. Jeg har prøvet at se efter, og ca. 10 pct. af det ærede medlems tale, i hvert fald i udstrækning, drejede

[Kaj Andresen.]

sig om kulturministeriet. Det ærede medlem sagde, at han ville ikke skældes ud for at hæmme kultur og kunst. Det vil man heller ikke gøre, når man kender det ærede medlems interesse i finansudvalget for grundigt at få behandlet de sager, der kommer fra kulturministeriet.

Det ærede medlem spørger, om man ved at ofre flere statspenge kan sikre, at de går til den bedste kunst og de bedste kunstnere. Nej, det kan man ikke, og det skal man heller ikke. Det er ikke meningen, men det vil vel heller ikke være urimeligt, at der i et samfund, hvor der er stor økonomisk fremgang, skabes et bedre økonomisk klima for kultur- og kunstvilkår. Vi skal ikke stille betingelser til den kunst, det offentlige støtter, og jeg er helt uenig med såvel det ærede medlem hr. Damsgaard som med det ærede medlem hr. Rimstad, når de mener, at 150 mill. kr. på statens budget for kulturministeriet er for meget til kulturformål. Det er ca. 1,3 pct. af samtlige statsudgifter og må vist anses for meget beskedent, når der på materielle goder i dag både privat og offentligt ofres kæmpebeløb. Jeg gad vide, hvor store beløb der f. eks. i disse dage ofres på reklame for materielle goder. Og når der i øvrigt i højere grad end i nogen anden epoke er mulighed for at bringe kulturværdier ud til de store befolkningslag, så kan det vel ikke være rimeligt, at vi skal være for karrige fra statens side med økonomisk støtte.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. Thestrup, der i sin tale i går var inde på spørgsmålet om finanslovdebattens form, at jeg for så vidt er helt enig med det ærede medlem i hans betragtninger. Ikke mindst forhandlingen i går, hvori jeg konstaterede at både landbrugspolitik, boligpolitik, skattelovgivning, lønpolitik, beskæftigelsespolitik, arbejdskraftproblemer, administrationskineseri og social lovgivning indgik, illustrerede jo, at en omlægning af finanslovdebatten er rimelig, sådan som vi også har drøftet det i finansudvalget, og jeg håber, det vil være muligt ved en ændring af forretningsordenens regler at nå frem til en løsning, hvorefter de enkelte budgetter i højere grad kommer til behandling hver for sig her i tinget.

Må jeg også gøre et par bemærkninger til det, det ærede medlem sagde om anlægs-

udgifterne. Jeg deler den højtærede finansministers undren over, at man netop fra konservativ side beklager sig. Men når det ærede medlem siger, at der ikke er væsentlige stigninger på anlægsbudgettet, er det dog heller ikke rigtigt. Ved omsforliget for 1962-63 fastsattes udgifterne, så vidt jeg erindrer, til 920 mill. kr. Det holdt ganske vist ikke, jeg tror, de løb op på omkring 1.100 mill. kr. Men sammenligner vi altså regnskabsåret for disse 1.100 mill. kr. med det budget, der foreligger på ca. 1.400 mill. kr., er der dog en stigning på ca. 30 pct.

Det ærede medlem hr. Thestrup taler om undervisningsområdet og kritiserer, at man gennemførte en voldsom udvidelse af skolevæsenet uden at have et tilstrækkeligt antal lærere og skolebygninger. Jeg skal gerne gøre den indrømmelse, at der her såvel som andre steder i samfundet har vist sig mangel på arbejdskraft, men det er jo heller ikke ukendt, at der fra undervisningsministeriets side er gennemført foranstaltninger til imødegåelse af lærermangelen. Jeg må dog sige, når netop det ærede medlem kritiserer denne udvikling, at jeg mener at erindre, at det var fra konservativ side, man i sin tid foreslog gennemførelsen af et obligatorisk 8. skoleår, der ville have krævet en meget stor udvidelse af antallet af lærere, hvis det var blevet gennemført.

Jeg deler heller ikke det ærede medlems bekymring over den forskydning, der påstås at have fundet sted mellem de direkte og de indirekte skatter. Nu er det med, hvordan disse skatter virker, også et spørgsmål om byrdeforholdet, men finansministeren har allerede i dag meddelt, at forskydningerne ikke bliver så stærke, som forslaget viser. I øvrigt skete der i fjor en forskydning i modsat retning. Jeg har beregnet, at medens tallene for 1962-63 var sådan, at de indirekte skatter i 1962 var 55,5 pct., er de for indeværende år, 1963-64, 57,3 pct., så vi har altså været ude for en modsat virkning i forhold til skatternes betaling. Og når det i år går i den anden retning, skyldes det ganske simpelt, at vi har bevaret den udskrivningslov, der var gældende for i fjor.

Damsgaard: Det er jo ikke ualmindeligt, at der tales om den store og dyre statsadministration, og det blev der da også talt om på finanslovdebattens første dag.

[Damsgaard.]

Det kan være med rette eller med urette, man taler om den dyre statsadministration. Det ærede medlem hr. Kaj Andresen prøvede i går at imødegå den artikel, der blev nævnt, af overtoldinspektør Damsgaard Hansen, hvori denne påpegede en meget stærk stigning i statens lønudgifter. Rigtigt er det jo imidlertid, at op i nærheden af 5 milliarder kr. årlig går til aflønning af folk, der er ansat på steder, hvor man får økonomisk støtte fra staten til aflønning. 5 milliarder kr., det er knap nok det beløb, men ca. 5 milliarder kr., det er næsten halvdelen af statens udgifter, der går til lønninger. Det er ikke underligt, at nogen standser op og undres over det. I 1960 var lønningsudgifterne på 3.137 mill. kr., i 1962 var de steget til 4.496 mill. kr. Det er en stigning pr. år på ca. 700 mill. kr., og så mener de statsansatte vel endda nok, at de får for lidt i løn. I forslaget er beløbet endnu større end de tal, jeg her nævner.

Jeg skal slet ikke tage stilling til løningernes højde, men jeg kan være enig med det ærede medlem hr. Thestrup i hans omtale af det u hensigtsmæssige og dyre i at bruge overkvalificeret arbejdskraft til forskelligt arbejde på kontorerne, vel også på andre arbejdspladser, og også i det ærede medlems krav om rationalisering og forenkling i arbejdet, hvor der er muligheder derfor. Rationalisering og forenkling her er bedre end det stadige krav om ansættelse af mere og mere personale.

Må jeg om beskætningsproblemet, som vi også var inde på i går, gøre en tilføjelse og sige, at venstres principielle synspunkt er, at skatteudskrivningen, som er drevet så vidt, mindst muligt må hæmme arbejdsindsats, initiativ og opsparing. Vi vil arbejde for, at skattetrykket forskydes mere og mere bort fra indkomst, arbejde og opsparing over på skat på forbruget, og noget er der nået her; efter finanslovsforslagets tal nærmer vi os vel til, at $\frac{3}{5}$ af samtlige statskatter kommer fra told- og forbrugsafgifter og $\frac{2}{5}$ fra indkomst og formue. Den højtærede finansminister udtalte for nogen tid siden ved et møde — jeg tror, det var i Odense — sin betænkelighed ved at gå videre ad vejen fra direkte indkomstskatter over til forbrugsafgifter. Er det et formål dikteret af et sådant syn, som den højt-

ærede minister har ønsket fremmet i det nye finanslovsforslag, hvor det er sådan, at den procentvise stigning i skattebeløbene er størst for de direkte indkomstskatter, mindre for forbrugsskatterne, eller hænger det sammen med en bevidst underbudgettering af forbrugsskatterne? Den højtærede finansminister erkendte jo nu i sin svartale, at forbrugsskatterne er ansat for lavt i forslaget. Finansministeren har undervejs fundet 100 mill. kr.; det er dog et resultat.

Med hensyn til de stigende direkte statskatter ville jeg gerne have lov at kommentere en artikel, der stod i dagbladet Aktuelt den 21. november, og hvori man under en omtale af finanslovsforslaget meddelte, at der i år er tale om uændrede statsskatter. Der er da absolut ikke tale om uændrede statsskatter; det er skattesatserne, der foreslås uændrede. Skatteyderne må være forberedt på at aflevere ca. 700 mill. mere i statsskat end i det nuværende skatteår eller omtrent 12-13 pct. mere. Med denne lille drejning af kendsgerningerne har dagbladet Aktuelt gjort sig skyldig i en måske — jeg ved det ikke — bevidst vildledning af sine læsere, og det er det, jeg gerne vil have påtalt ved denne lejlighed, hvor vi taler om skatter og finanslovsforslag.

Ja, nu nævnte jeg de 700 mill. kr. mere i statsskatter. Kan man så regne med, højtærede minister, at det bliver herved? Som det ærede medlem fru Grethe Philip nævnte, er der også forøgede udgifter til folkepension på trapperne, og de er da vist ikke medregnet i budgettet. Og her kommer spørgsmålet så om den almindelige, ikke indtægtsregulerede folkepension. Ifølge den herom afgivne betænkning vil den fuldstændige ophævelse af nedslagsreglerne betyde en årlig merudgift på 250 mill. kr., en udgift, som vel skal finansieres ved den forøgede indtægt af folkepensionsbidraget. Men er man i regeringen indstillet på at lade det blive ved det? Jeg tænker her på den særudtalelse til betænkningen af de ærede medlemmer fru Grethe Philip og hr. Niels Mørk, hvori der foreslås en lang række tilskud af forskellig art til bolig, sygekassekontingent m. m. Hvis man arbejder ud fra disse tanker, hvad vil så de samlede udgifter for en ny reform af vor folkepensionsordning beløbe sig til? Kan vi regne med, at dette med folkepensionen

[Damsgaard.]

skal gennemføres i finansåret 1964-65, og i bekræftende fald: skulle budgettet så ikke være påvirket heraf?

Må jeg i den forbindelse føje til, at nu ligger betænkningen om efterlønsordningen på folketingets bord, den store bog, vi fik i går. Derfor kan det da vist være rimeligt også lige at strejfe dette problem. Der er jo noget over 1 million lønarbejdere, der er tænkt bragt ind under denne nye ordning, men hvad med alle de andre, f. eks. store funktionærgrupper og selvstændige erhvervsdrivende? Skal de ikke ind under ordningen også? Den højtærede statsminister erklærede jo under åbningsdebatten i et svar til mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at han var rede til at overveje dette. Hvis nu det bliver gennemført, hvordan skal man så opbygge og administrere en sådan ordning? Vil det ikke yderligere belaste både kommunale og statslige budgetter, og hvad vil det koste? De sociale udgifter er vokset meget stærkt i de senere år, og det er måske rimeligt nok, men har man i tilstrækkelig grad haft kontrol over udviklingen? Jeg tænker f. eks. på administrationen af dele af vore sociale ordninger. Jeg kan bl. a. henvise til, at der har været en del offentlig kritik af socialrådgivningsarbejdet og også af revalideringsarbejdet. Man kan ikke ganske frigøre sig for en mistanke om, at regeringen ikke helt har fulgt de meget udgiftskrævende love op med en rationel og forenklet administration.

Fra venstres side har vi gang på gang erklæret vor villighed til at løse vore sociale opgaver ud fra et virkeligt fremsyn; ofte har vi endda vist vej. Men vi må kræve, at der virkelig er kontrol med disse udgifter, så vi også ved, hvor vi ender i de enkelte tilfælde, og det må vi naturligvis også vide helt klart, når det drejer sig om den fulde folkepension og efterlønsordningen. Det er naturligt, at vi — om det er muligt — får en redegørelse herfor ved finanslovfor-slagetets første behandling.

Finansministeren roste sig i dag af, at man havde fået oprettet den indre økonomiske balance, og mente, at det ikke var opnået alene gennem omsforliget, 1962-forliget, men at man især havde fået den

indre økonomiske balance befæstet ved den såkaldte helhedsløsning. Jeg tror ikke på nogen god eller sanerende linje ud fra LO-planen eller helhedsløsningen. Den var skæv, og vi står endnu kun ved begyndelsen af LO-planens virkninger. Derimod har vi allerede set de økonomiske virkninger af 1962-forsommerforliget. Det undrer mig for øvrigt ikke, at det ærede medlem hr. Kaj Andresen i sin tale syntes at være særlig glad for LO-planen; det er vel naturligt. Men lad os nu se virkningerne af den — dem har vi ikke set. Vi har derimod kunnet følge virkningerne af det såkaldte omsforlig i nogen tid.

De eksempler, jeg nævnte bl. a. fra kulturministeriet, skulle naturligvis ikke tages som de eneste områder, hvor der skulle holdes igen, og slet ikke, at det kun drejede sig om 5 mill. kr. Jeg har ikke talt de ting, jeg har nævnt, op i penge, men de skulle kun tages som eksempler, som nogle for mig iøjnefaldende eksempler på områder, som man måske skulle være særlig opmærksom på.

Jeg skal slet ikke sige meget om de udtalelser, jeg gjorde om kulturministeriets budget, så meget mindre som kulturministeren ikke er til stede — han er gået, måske i foragt for de bemærkninger, jeg har gjort. Men må jeg her lige indføje en replik til det ærede medlem hr. Kaj Andresen. Jeg vil naturligvis gerne være med til at fremme god kunst, det vil mit parti også, og andre kulturtiltalliggende vil vi også være med til at fremme. Jeg stillede stiltfærdigt det spørgsmål, om fremme af kultur og kunst står i direkte forhold til de statspenge, der ydes. Det var egentlig det enkle spørgsmål, jeg stillede op her.

Nej, jeg har ikke villet benægte det faktum, at den økonomiske stilling er bedret, og at valutastillingen er bedret. Jeg har blot igennem de udtalelser, jeg gjorde, og de kommentarer, jeg knyttede til disse ting, reserveret mig lidt over for overdrivelser og blåøjet lyssyn.

Nu har jeg set, at nationalbankens månedsbalance for ultimo november måned er kommet; den kom i går, og i den siges det ifølge dagbladet Børsen for i dag — jeg beder om tilladelse til at komme med et par citater —:

[Damsgaard.]

„Siden årets begyndelse er valutastillingen forbedret med i alt ca. 1.600 mill. kr., men det må tages i betragtning, at der er tale om en så betydelig nettokapitalimport, at den reelle fremgang kun bliver på ca. 200 mill. kr.“

I det samme blad er der et meget langt og stort referat af en optimistisk tale, som den højtærede statsminister holdt i går, og den harmonerer i hvert fald ikke med det, jeg lige har citeret. Jeg vil gerne bringe endnu et kort citat fra Børsen fra referatet af statsministerens tale:

„Underskuddet, sagde statsministeren om handelsbalancen, er i de første ni måneder mere end halveret, valutastillingen er til udgangen af oktober forbedret med ca. 1,4 milliarder, hvoraf halvdelen skyldes lån og halvdelen reel valutaforbedring.“

Det vil altså sige, at nationalbanken kommer til en reel forbedring i år på 200 mill. kr., medens statsministeren til underbygning af det politiske lyssyn, der naturligvis skal frem nu, kommer til 700 mill. kr. Jeg synes, det var rimeligt også at tage dette spørgsmål frem, så meget mere som den højtærede statsminister selv er til stede og måske kan bringe overensstemmelse mellem disse tal.

Thestrup: Jeg vil gerne først gøre et par bemærkninger til de ærede medlemmer hr. Kaj Andresen og fru Grethe Philip. Det ærede medlem fru Grethe Philip foreholdt mig, at mit parti nu i modsætning til tidligere erkendte nødvendigheden af at bruge finanspolitiske virkemidler. Heroverfor vil jeg sige, at vi herinde i folketinget med de mange nationaløkonomer, vi har, er blevet meget teoretiske, når vi diskuterer økonomiske spørgsmål, og så er dog vel forholdet det, at et lands økonomiske politik ikke helt ud lader sig lede ud fra teoretiske betragtninger. Det gælder vel her, ligesom det gælder i krig, at man først og fremmest må handle, som omstændighederne byder.

Det er rigtigt, at mit parti — og også jeg selv — har angrebet den høje regering for overbalancering af statsbudgettet, og vi har til støtte herfor anført forskellige nationaløkonomer som dr. Erhard og dr. Röpke. Men der lå i disse angreb først og fremmest det, at vi mente, at regeringen ikke ville have den fornødne modstandskraft til at sige nej til de krav om forbrug, der kommer, hver gang der er et sådant overskud på statsbudgettet. Jeg tror ikke, vi helt har haft uret i vor opfattelse.

I denne forbindelse vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Kaj Andresen, der talte om, at oppositionen mente, at nationens penge lå bedst i borgernes lommer — i hvert fald bedre i borgernes lommer end i statskassen — at det er virkelig vor opfattelse. Det betyder ikke, at vi siger nej til at sætte penge af eller give penge ud til fællesopgaver, og jeg har i mit første indlæg tydeligt givet udtryk herfor — jeg forstår da også, at den højtærede finansminister anerkendte, at jeg tydeligt havde givet udtryk for, at vi ønskede at afsætte penge til fællesopgaver — men det betyder, at vi foretrækker, at så meget initiativ som muligt og så mange investeringer som muligt skal overlades til den private sektor. Vi mener, at staten i sin økonomiske politik skal tilvejebringe det bedst mulige klima for fremskridtet, men at selve fremskridtet som regel kun opnås ved den private indsats. Men igen vil jeg betone, at vi ikke føler os bundne, i hvert fald ikke bundne så stærkt af teorier, at vi ikke først og fremmest ser efter de foreliggende spørgsmål. Teorierne kan give os en vejledning, vore politiske synspunkter kan give os et grundlag at gå ud fra, men i afgørelsen af selve det aktuelle, foreliggende spørgsmål er det foreliggende omstændigheder, der er det afgørende. Formålet er for os først og fremmest at nå en praktisk, fornuftig og rimelig løsning, så kommer teorierne i anden række. Jeg vil gerne minde om Goethes berømte ord om, at al teori er grå, og at kun livets træ er evigt grønt.

[Thestrup.]

Må jeg derefter sige lidt til den højtærede finansminister. Finansministeren angreb mig først, fordi jeg sagde, at der manglede initiativ fra regeringens side i boligspørgsmålet, og det er jo rigtigt, at den højtærede boligminister har fremsat et forslag om nogle ændringer i boligloven, men enhver, der har set, hvad det drejer sig om, ved jo, at det er nogle meget begrænsede ændringer, der her er tale om. Det er også rigtigt, at ministeren samtidig har meddelt, at han ved et cirkulære eller en bekendtgørelse ville komme med visse retningslinjer, men jeg har forstået, at dem ville han drøfte med udvalget, inden han sagde mere derom. Han har ganske vist her i tinget givet en redegørelse for de retningslinjer, han ville følge, men på det allervigtigste område, nemlig om huslejen og det efterhånden mere og mere brændende problem om udligningen mellem de vidt forskellige huslejer, hvor ungdommen må bo i det dyre byggeri med de små lejligheder, medens de ældre fortrinsvis sidder i de billige og store lejligheder, er der ikke taget noget initiativ. Så vidt jeg kan se, er det det område, der er det vigtigste inden for boligområdet.

Ministeren talte om, at det var forkert af mig at sige, at lov burde sammenlignes med lov, altså finanslov med finanslov og ikke finanslov med forslag, og sagde, at det forslag, der her var fremsat, var helt anderledes gennemarbejdet, meget mere kritisk gennemgået end de tidligere. Det tror jeg gerne. Jeg er ikke i tvivl om, at det er sådan, når ministeren siger det, men ministeren sagde jo selv, at der er en meget stor ubestemt faktor, pristallet, og der vil utvivlsomt også — det skal nok vise sig — komme andre ting til, der ændrer forholdet. Vi ved i virkeligheden ikke, hvad vi kan komme til at stå over for — det kan ministeren heller ikke sige i dag. Jeg tror, at ministeren har den bedste vilje til at holde det, han har lovet, men jeg vil minde ministeren om det gamle ord, at loven er ærlig, men holden besværlig.

Jeg forstår, at den højtærede minister er enig med os i at ville søge besparelser gennem rationaliseringer ad de veje, jeg nævnte i går. Det er imidlertid ikke alene besparelser, jeg tilsigter ved rationaliseringer på disse områder. Jeg tilsigter også

— og det anser jeg for at være mere vigtigt — at man derigennem får en navnlig hurtigere, men også smidigere behandling af sagerne. Netop herved — og det er et afgørende synspunkt for mig — hjælper man hele den private sektor, hele det private erhvervsliv. For hele dette erhvervsliv er det overordentlig vigtigt, at sagerne, der kommer ind til den offentlige administration, ekspederes hurtigt og let, og det er først og fremmest af denne grund — naturligvis også for at få besparelser — men først og fremmest af denne grund, at jeg har foreslået, at man søger rationaliseringer og moderniseringer gennemført, således at vor administration kommer på højde med, hvad den bør være.

Ministeren spurgte, hvor man kunne henlægge sager til amter og kommuner, og nævnte selv et overordentlig vigtigt punkt, hvor arbejdet o. s. v. i højere grad kunne lægges ude hos de lokale myndigheder, nemlig refusionsordningerne. Jeg kan sige til den højtærede minister, at vi er fra vor side villige til at forhandle om dette spørgsmål. Også vi mener, der er noget at gøre på dette område. Jeg nævnte imidlertid også selv et område, hvor jeg tror det er meget vigtigt at holde administrationen ude i den lokale sektor, nemlig bebyggelsen, altså spørgsmålet om, hvor der må bygges, og hvor der ikke må bygges, det, man fra regeringens side søgte at samle herinde i en administration under kulturministeriet, under naturfredningsloven. Jeg tror, det er meget vigtigt at holde dette ude hos amter eller måske snarere hos kommuner, men i hvert fald holde det ude i den lokale administration og ikke føre det ind i centraladministrationen.

Jeg tror imidlertid også, at man på boligbyggeriets område kunne nå betydeligt videre ved at lægge flere og flere opgaver ud til den lokale administration, og her vil jeg henvise til, at boligministeren netop selv nævnte, at han havde den tanke at søge at lægge så meget som muligt, i hvert fald en meget væsentlig del af boligbyggeriets administration, ud til kommuner og amter.

Den højtærede minister rettede derefter et angreb på mit partis politik i almindelighed og sagde, at vi tidligere var gået alt for vidt i sparsommelighed, men at vi nu

[Thestrup.]

slog over i det modsatte standpunkt og krævede en række store udgifter. Den højtærede minister vil se, at hvor jeg har anbefalet nye statsinvesteringer og nye statsudgifter, er det på områder, hvor det efter min opfattelse direkte vil virke til en intensivering af den private økonomiske virksomhed i vort samfund. Det forekommer mig rimeligt, at i en tid, hvor der ikke er balance i de økonomiske forhold, stræber man først og fremmest efter at få denne balance, og dér må man, hvor sørgeligt det end kan være, holde igen også på investeringer, som man kan se ville give udbytte. Men når denne balance er tilvejebragt, må det rigtige være at fremme investeringerne på de områder, hvor man kan gavne og støtte erhvervslivet derved. Jeg kan ikke se, at der er så meget mærkeligt heri. Efter min opfattelse må den økonomiske politik tilpasses efter den foreliggende situation og ikke være bundet alt for stærkt af i forvejen fattede bestemte standpunkter.

Den højtærede minister kom til slut ind på, at jeg havde talt om snærende bånd på erhvervslivet, og sagde, at man i øjeblikket var i færd med fra alle sider at lempe disse bånd. Ja, jeg vil ønske, at det må ske i stadig videre og videre omfang; men må jeg nævne et område, hvor der i alt fald ikke er lempet, og hvor der stadig er disse snærende bånd, ligesom der i øvrigt er det på en række andre områder, det er byggeriet, hvor de snærende bånd i øjeblikket har en overordentlig betydning i retning af at hæmme og forhindre en udvikling, som vi i virkeligheden alle sammen trænger til.

Hvor den høje regering vil være med til at løsne nogle af de snærende bånd på erhvervslivet, ikke mindst inden for byggeriet, kan jeg forsikre den højtærede minister om, at dér vil den få støtte fra vort parti dertil.

Grethe Philip: Jeg vil gerne takke den højtærede finansminister for oplysningen om, at regeringen er enig i, at man for fremtiden skal undgå, at det ved lov fastlægges, om der skal gives honorar til medlemmer af bestyrelser, udvalg eller nævn, og for oplysningen om, at regeringen agter

at vise tilbageholdenhed med oprettelse af nye nævn, bestyrelser m. v. Det ville også være ønskeligt, om man ikke var alt for eftergivende, når der rejses krav om meget store udvalg med en bred repræsentation. Dels har det vist sig, at det tit medfører meget store honorarkrav, dels er der måske en vis grund til at tro, at det ikke altid giver den bedste effektivitet, når udvalgene er meget store.

Jeg konstaterede med stor glæde, at de ærede ordførere for venstre og det konservative folkeparti stort set var enige i det foreliggende budgetforslag, selv om det ærede medlem hr. Damsgaard indflettede en bekymret bemærkning om ønskernes sum og om behovet for at sætte stævne efter evne. Alt i alt forstod jeg dog, at man var meget positivt indstillet.

Til det ærede medlem hr. Thestrup vil jeg gerne gøre et par bemærkninger. Det gik mig, ligesom det åbenbart gik det ærede medlem hr. Kaj Andresen: jeg undrede mig lidt over bemærkningen om, at regeringen havde begået en stor fejl ved at forlange foretaget store udvidelser af undervisningen uden at have tilstrækkelig mange bygninger eller lærere. Vi behøver ikke at diskutere, at der har været meget store vanskeligheder med mangelen på lærere; men det, der undrer, når man hører en sådan bemærkning — og vi har hørt den adskillige gange tidligere fra konservativ side — er det meget inkonsekvente i på én gang at gå ind for en udvidet undervisning med et obligatorisk 8. skoleår og samtidig at rette en så stærk kritik mod regeringen, fordi man i mere moderat form har udvidet skolegangen.

I tilknytning til en bemærkning, jeg i går gjorde om det konservative folkepartis mere positive indstilling over for spørgsmålet om at drive økonomisk politik over finanspolitikken, sagde det ærede medlem hr. Thestrup, at et lands økonomiske politik nu engang ikke helt lod sig lede ud fra den økonomiske teori. Det må jeg da give det ærede medlem ret i; måske vil jeg også i visse tilfælde beklage det. Men det er i alt fald rigtigt, at der spiller mange andre ting ind, ikke mindst mange psykologiske og følelsesmæssige faktorer. Jeg vil dog gerne tilføje, at jeg er glad for, at man nu fra konservativ side ikke blot vil støtte sig på

[Grethe Philip.]

Röpke, men også vil lytte en smule efter Keynes.

Skræppenborg-Nielsen: Jeg takker den højtærede finansminister for svarene på de spørgsmål, jeg rejste i går. Nu har vi altså fået at vide, at regeringen ikke har til hensigt at tage landbrugsstøtten op til revision, under henvisning til, at støtten ved lov er gældende for 2 år. Det er der så ikke noget at gøre ved. Men folketinget behandler i øjeblikket regeringens forslag om eftergivelse af visse skatter inden for landbruget. Agter regeringen at fastholde disse forslag? Jeg ved godt, at det også her drejer sig om en politisk aftale; men selv om forholdet er det, kan der vel forhandles om aktualitet, når der henvises til den glædelige økonomiske udvikling, landbruget i øjeblikket befinder sig i. Jeg kunne også tænke mig at spørge: agter regeringen at fremsætte forslag om en ny kornlov, hvad regeringen ikke er bundet til af nogen aftale, vi kender? Vi så sidst, da kornloven kom til afstemning, at venstre ikke engang kunne stemme for den, men undlod at stemme, og har vi så brug for en ny kornlov, også i landbrugets nuværende økonomiske situation?

Jeg takker i øvrigt den højtærede finansminister for hans bemærkninger vedrørende de tal på anlægsbudgettet, jeg nævnte i går. Jeg beklager, at jeg ikke tog det hele med; det burde jeg naturligvis have gjort, det er en fejl, og den højtærede minister må tro mig, når jeg siger, at det var i hvert fald ikke for at være usaglig, men blot for at vise misforholdet mellem på den ene side de militære udgifter og på den anden side udgifterne i et par andre ministerier.

Rimstad: Jeg mener ikke, at den højtærede finansminister har ret i, at industrien ikke havde kunnet udnytte de gode eksportkonjunkturer, hvis regeringen ikke havde foretaget sin såkaldte økonomiske sanering. Det forekommer mig, at ministeren her sammenblander en korttids- og en langtidsbetragtning. Udnyttelsen af højkonjunkturerne i 1963 hviler i hovedsagen på industriens egne anstrengelser, fortrinsvis gjort før omsforliget for at nå en større konkurrenceevne inden vor eventuelle indtræden i

fællesmarkedet. Det har været anstrengelser af en art og en styrke, som selv ikke helhedsløsning og omsforlig har kunnet ødelægge. Med hensyn til den endelige bedømmelse af de disse to ordningers virkning udtalte jeg netop i går mine tvivl om, hvorvidt den kan blive positiv, men den, der lever, får jo at se.

Med hensyn til det påståede modsætningsforhold mellem det ærede medlem hr. Thestrups og mine udtalelser angående vejinvesteringerne tror jeg heller ikke, at den højtærede finansminister har tænkt tilstrækkeligt over det sagte. Her drejer det sig vist også om en forveksling af korttids- og langtidsbetragtninger. Jeg ønsker, at der i øjeblikket skal spares, altså over for den kendte socialdemokratiske flothed — vi kan også sige ødselhed — fordi jeg vurderer det sådan, at der på kort sigt ligger betydelige risici for økonomiske vanskeligheder for vort land forude. Jeg kan udmærket godt være enig med det ærede medlem hr. Thestrup, når det gælder en betragtning på længere sigt, og gav da også i øvrigt i går udtryk for det samme. Når jeg ikke uddybede langtidsbetragtningen yderligere, skyldtes det netop min forsigtighed over for den nævnte ødselhed hos regeringspartierne. Man skal jo ikke ligefrem, som ordsproget siger, række fanden en lillefinger, og her har det ærede medlem hr. Thestrup haft større mod end jeg.

Jeg hæftede mig videre ved den højtærede finansministers ord om grundstigningsskylden, og jeg vil gerne støtte det ærede medlem hr. Damsgaard over for ministeren. Det er en forskelsbehandling af de forskellige befolkningsgrupper, når en villaejers ejendomsskatter inden for 6 år kan stige til det tredobbelte. Ministeren henviser til villaejernes underskud på deres ejendomme. Ja, det problem har ministeren jo selv klaret ved sin meget stærkt diskriminerende bestemmelse om den øvre grænse på de 1.500 kr. for fradragsberettigede reparationer. Både den og grundstigningsskylden trækker i samme retning: nye byrder på villaejerne. Mon ikke den højtærede finansminister burde tænke på, at der muligvis findes en sammenhæng mellem disse diskriminationer og folkeafstemningens resultat?

Jeg må til det ærede medlem hr. Kaj

[Rimstad.]

Andresen sige, at jeg i mit indlæg i debatten i går præciserede, at mit parti mener, at der skal findes en rimelig balance mellem borgernes behov for kulturelle værdier og det beløb, de vil ofre for at få behovet tilfredsstillet, altså også her det princip, som vi andre steder understreger: hjælp til selvhjælp. Så er man sikker på en vis selvregulering, som netop på dette område er meget vigtig, fordi den kulturelle udvikling skal kunne foregå helt frit i et demokrati. Ellers ender vi ikke dér, hvor borgerne ønsker at vi skal ende, men hvor de skiftende kulturministre vil have at vi skal ende, og det er langt fra sikkert, at det er det samme sted.

Rosing: Jeg skal i denne omgang ikke sige mere om de problemer, jeg har berørt i går. Heller ikke vil jeg besvare den højtærede ministers bemærkninger om boligproblemet, men takke for bemærkningerne herom og om samfundsforskningen. Men det, der kalder mig op til talerstolen igen, er, at jeg havde forventet at høre den højtærede finansministers syn på de spørgsmål, jeg har berørt i går, nemlig en eventuel forøgelse af uddannelsen af grønlændere hernede, medens man venter på, at der skal blive opført nye real- og folkeskoler. Dernæst er jeg også interesseret i at høre den højtærede finansministers syn på den aktuelle situation vedrørende søgående fiskeri i Grønland.

Finansministeren (Poul Hansen): Det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen spurgte, om regeringen ville opretholde det forslag, som er fremsat her i folketinget vedrørende landbrugets fritagelse for ejendomsskatter, og det er da næsten uden videre klart, at vi vil opretholde det, ellers havde vi vel ikke fremsat det. Jeg må sige, at vi betragter denne lovgivning som et lige så bindende led i de aftaler, der blev indgået sidste år, som lovgivningen om omsætningsafgiften, som vi diskuterede forleden dag, og ved hvilken lejlighed det ærede medlems partifælle, det ærede medlem hr. Aksel Larsen, også var lidt inde på, at man kunne fravige aftalerne.

Jeg skal ikke gøre anden bemærkning til det ærede medlem hr. Rimstad, end at jeg

godt vil erkende, at der i ejendomsbeskatningen i visse henseender kan være tale om urimeligheder over for villaejerne, som det ærede medlem sagde. Vi er netop ved at forberede en revision af lovgivningen, der tager sigte på at løse disse problemer, men jeg har nu et indtryk af, at denne mere generelle agitation med hensyn til skattemæssig mishandling af ejerne af en- og tofamiliehuse i det mindste er noget overdrevet. Når jeg siger dette med en vis overbevisning, er det, fordi jeg hører til det forfulgte folkefærd. Jeg har også selv et lille hus, men jeg må sige, at jeg føler mig i visse henseender snarere begunstiget end forfulgt. Jeg ved godt, at det er meget kæattersk og næsten farligt at sige det, men jeg synes nu, at man en gang imellem må have lov til at anføre også det synspunkt i diskussionen.

I øvrigt skal jeg skænke det ærede medlem talen om den socialdemokratiske ødselhed. Jeg har bemærket mig, at det er en af det ærede medlems faste klicheer, og det ville da være synd at pille ved den.

Til det ærede medlem hr. Damsgaard skal jeg først sige, at det er vistnok rigtigt, at jeg ved en eller anden lejlighed har udtalt betænkelighed ved at gå videre ad forbrugsbeskatningens vej for det kommende finansår — for det kommende finansår — men det er ikke en betragtning, der dækker, om jeg så må sige, hele fremtiden. Jeg har tværtimod den opfattelse, som jeg også gav udtryk for før, at det på lidt længere sigt vil være rigtigt at foretage en vis forskydning her. Når det ærede medlem spørger, om der er tale om bevidst underbudgettering af forbrugsafgifterne, kan jeg svare klart nej, og det fremgår vist også af de oplysninger, jeg allerede har givet.

Selv om jeg jo i og for sig ikke skal blande mig i det ærede medlems diskussion med dagbladet Aktuelt, vil jeg dog gerne alligevel knytte en bemærkning dertil. Det ærede medlem sagde, at det var forkert, at der var tale om uændrede skatter. Skattemynderne skulle regne med at betale henimod 700 mill. kr. mere i direkte skatter i det kommende år. Ja men når det ærede medlem vil korrigere, så synes jeg, man må føje til, at så er der også så meget mere at aflevere de 700 mill. kr. af, at skattemynderne

[Finansministeren.]

har mere til sig selv, end de havde forud. Det skal dog også tages med. (*Afbrydelse:* Det er progressivt!). Det er rigtigt.

Det ærede medlem var så inde på spørgsmålet om, hvorvidt udgifter til udvidelse af folkepensionslovgivningen var taget med på finanslovsforslaget. Ja, det, der er stillet forslag om, er taget med. Hvis vi i det kommende finansår når dertil, at vi skal påbegynde en overgang til fuld folkepension eller træffe andre ordninger vedrørende folkepensionen, som medfører merudgifter for staten i det kommende finansår, må der naturligvis også skaffes dækning herfor, men hvorledes det kommer til at ligge på disse felter, kan jeg ikke på nuværende tidspunkt redegøre for. Det er muligt, at den højtærede socialminister ved en senere lejlighed under debatten kan gå ind på det; ellers ville det vel være rimeligt at vente med debatten herom, til der kom et oplæg fra regeringen om disse ting, og i så henseende tror jeg ikke det ærede medlem vil blive skuffet.

Nu sagde det ærede medlem, at når han nævnte disse eksempler fra kulturministeriet, var det kun eksempler. Jeg glæder mig naturligvis over den oplysning og spørger så mig selv og det ærede medlem: hvorfor skulle eksemplerne lige akkurat hentes fra kulturministeriets område, så meget mindre som det ærede medlem jo om sig selv mener — det forstod jeg — at han ikke er særlig fjendtligt indstillet over for disse opgaver?

Det ærede medlem var så inde på 2 forskellige opgørelser over, skal vi kalde det den reelle valutafremgang i år, idet det ærede medlem støttede sig på et referat og en artikel i dagbladet Børsen. Så vidt jeg har kunnet forstå på den højtærede statsminister, bygger hans oplysning på, hvad der, om jeg så må sige, bliver til rest, når vi trækker de optagne udenlandske lån fra valutafremgangen, men derudover er der jo en mulighed for, at man i artiklen i Børsen — og så vidt jeg hørte, er det betragtninger, der må stå for Børsens regning og ikke for nationalbankens — bygger på, at der kan have fundet andre kapitalforskydninger sted, som der ikke i øjeblikket findes oplysninger om, og hvorom man derfor ikke kan sige noget sikkert. Der er altså tale om et skøn.

Jeg skal ikke gå ind i nogen diskussion med det ærede medlem hr. Thestrup om boligforholdene. Jeg tror, at det ærede medlem må diskutere disse anliggender ved de lejligheder, der gives — og dem er der jo nok af i denne tid — med den højtærede boligminister. Jeg skal kun understrege, at det ærede medlem — sådan forstod jeg det ærede medlem — altså mente, at det kunne være rigtigt nok, at det ærede medlem hr. Poul Møller i foråret havde de nævnte synspunkter over for mig og regeringen med hensyn til udgifter og investeringer, som han havde, på baggrund af den daværende situation, men — sagde det ærede medlem — når der nu er nået balance, må vi tage disse opgaver op og sætte kraftigere ind. Jeg vil gerne takke for den kompliment til regeringens økonomiske politik, der ligger i denne bemærkning: at vi på den korte tid, der er gået siden i foråret, skulle have opnået en sådan ændring i landets situation, at det kan motivere, jeg havde nær sagt en fuldstændig vending i den konservative politik.

(Kort bemærkning).

Damsgaard: Jeg er godt tilfreds med den højtærede finansministers bemærkning om, at det kun er for det kommende finansår, vi skal afbryde den tendens, der er bort fra direkte skatter til forbrugsskatter. Det hæfter jeg mig ved, og det glæder mig.

Hvad angår Aktuelts artikel, som jeg prøvede på at imødegå, var det, jeg ønskede at pege på, om det var en rigtig måde at argumentere på at sige, at det var statskatterne, der var uændrede — for det stod der. Det er jo ikke tilfældet, men jeg skal i øvrigt ikke komme nærmere ind på det igen. Det kan være en trykfejl, men da jeg læste det, så det ikke ud som en trykfejl, men som en forklaring, man ville give på finanslovsforslaget.

Når jeg har taget eksempler fra kulturministeriet, og også fra andre områder, er det bl. a., fordi — og det begrunder også, at jeg har nævnt disse ting — kulturministeriets budget er steget så meget, som det er, med ca. 30 pct. Det er jo en meget betydelig stigning, og så standser man specielt ved det og prøver at finde eksempler frem her.

[Damsgaard.]

Endelig spørgsmålet om den forskellige fortolkning. Den højtærede statsminister trækker kun de udenlandske lån fra. Ja, det er muligt, det er forklaringen. Det er nu ikke dagbladet Børsens fortolkning, og jeg går ud fra, at tallene er taget direkte fra nationalbankens månedsbalance, hvor man ganske vist ud over lånoptagningen trækker de forskellige kapitalimporter, der har været tale om, fra, altså fratrækker al udenlandsk kapital, der er indgået til landet. Det må dog være det reelle. Derfor kan det godt være rigtigt, at den højtærede statsminister har gjort det andet; men det er da også noget vildledende for os, om jeg så må sige, lægfolk, der sidder og læser på 2 forskellige sider i dette anerkendte blad, at det reelle overskud, den reelle fremgang, efter nationalbankens mening er 200 mill. kr. i indeværende år, men efter statsministerens mening — sådan som han har udlagt det — er det 700 mill. kr. Det reelle er jo 200 mill. kr., resten er importeret kapital.

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg skal ikke gå ind i nogen større debat med det ærede medlem hr. Damsgård, for jeg tror faktisk, at efter det, den højtærede finansminister har sagt, er sagen tilstrækkelig opklaret.

Det er ganske normalt, at man fra valutaopgørelse til valutaopgørelse, når der er fremgang, ser på, hvor stor en del af fremgangen der skyldes lånoptagning — det er som regel lån, der optages af staten, kommunerne, koncessionerede selskaber og visse andre. Denne lånoptagning trækker man fra, og resten regner man for den reelle fremgang. Men det er rigtigt, at den kan være lidt større eller lidt mindre, end tallene viser, fordi der finder kapitalbevægelser sted, varekreditter og lignende, som man ikke har faste beløb for. Jeg skal ikke gøre mig klog på, hvor store de har været, men det kan vel være rimeligt, at de i en tid, hvor der er stor tillid til Danmarks økonomi, måske er forholdsvis større, end de er til andre tider. Det svarer til, at man i tider med nedadgående valutabalace kan have en tilbagebetaling af den slags korte og mere tilfældige kreditter, så nedgangen i virkeligheden er mindre, end det ser ud til.

Jeg tror ikke, man skal starte nogen stor politisk diskussion om dette. Det, der må være afgørende for os, der jo i fællesskab glæder os over bedringen i landets økonomi og bedringen i valutaen, er, at en sådan bedring har fundet sted, og at den ikke — eller kun for en dels vedkommende — skyldes lånoptagning, men er udtryk for en reel fremgang i landets valutabalace.

Horn: Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger, som den højtærede formand måske ville mene hørte hjemme i spørgetiden. Det ene problem har jeg ment det var mest rimeligt at fremdrage her for at give den højtærede minister for offentlige arbejder lidt mere spillerum.

Det er et meget mådeholdende forslag, der her behandles, og dog er det sådan, at det tilgodeser en række opgaver, som udviklingen kræver varetaget. Jeg har hæftet mig ved en enkelt post, nemlig — hvis jeg da ikke tager meget fejl — at den bevilling, der blev givet for en 5-årig periode til transportøkonomisk forskning, er ved at være opbrugt. Den står opført til 35.000 kr. på det finanslovsforslag, vi her behandler. Det er vel ikke sådan, at dette arbejde skal sluttes; sådan opfatter jeg det ikke. Jeg vil bede om, at dette arbejde fortsættes; det drejer sig jo om et meget vigtigt område, måske mere vigtigt end vi er tilbøjelige til at mene. Transportforskningsområdet dækker bl. a. trafikikkerheden, og herom er vi jo gået ind i et nordisk og europæisk samarbejde, som vil strække sig over et betydeligt åremål, og som bevirker, at vi godt kan komme ud for, at der må bruges lidt flere penge, for at vi kan være på højde med eller have det rigtige samarbejde med i hvert fald de nordiske lande. I denne forbindelse vil jeg sige, at de 35.000 kr. måske er nok i det kommende finansår, men man må være indstillet på fremover at ofre nogle flere penge på dette alter. Jeg ved ikke helt præcis, hvor mange penge det er, vi egentlig taber årlig nationaløkonomisk ved bilulykkerne, men jeg tager næppe fejl, når jeg mener, at det nationaløkonomiske tab ligger ved omkring 1 milliard kroner, og så er 35.000 kr., der ganske vist er det laveste beløb, man endnu har bevilget pr. år, jo ikke mange penge. Dertil kommer så de rent

[Horn.]

menneskelige forhold, som ligger i det, og som ikke kan måles i penge. Jeg beder altså om, at man er indstillet på, at det ikke er sikkert, at vi fremover bør nøjes med et beløb af denne størrelse.

Dernæst vil jeg gerne nævne, at den højtærede minister for offentlige arbejder under åbningsdebatten gav en redegørelse for visse trafikinvesteringer — den står i Folketingstidende sp. 326 og fremefter — og ministeren udtalte da, som han har gjort det nogle gange tidligere, at prioritetsordenen for de forskellige store trafikinvesteringsopgaver, som vi påtænker fremover, skulle være den, som er opstillet i det trafikøkonomiske udvalg betænkning fra 1961. Her forudsætter man, at en fast forbindelse over Store-Bælt skulle være nummer ét, dog sådan, at de københavnske tunnelbaner eller undergrundsbaner, hvad man nu vil kalde dem, kom først. Jeg vil nu opfatte det sådan, at de to opgaver vel nærmest måtte blive løst sideløbende, og undergrundsbanerne var en opgave, som man må i gang med snarest muligt, som man skulle kunne komme i gang med snarest muligt, hvis de stor-københavnske kommuner skulle kunne blive enige om at være med til at betale deres rimelige andel.

Der er jo alligevel folk, der stadig væk taler, og blade, der skriver, som om denne prioritetsrække ikke var lagt fast. Jeg ved ikke, om det har noget politisk sigte for ligesom at antyde, at regeringen ikke vidste, hvad den ville, til trods for at regeringen gentagne gange her i det høje ting har fået tilslutning til denne rækkefølge.

Der er imidlertid en anden ting, der er nogen realitet i eller kan blive det, nemlig når man taler om, at der kunne gøres noget mere for at fremme forarbejderne til den faste forbindelse over Store-Bælt. Jeg vil gerne med disse bemærkninger give ministeren lejlighed til at supplere sine bemærkninger fra den 17. oktober om, hvorvidt det er muligt at fremme dette arbejde. Vi ved jo, at der er ingeniørmangel; der er navnlig mangel på de højt kvalificerede ingeniører, og der skal bruges en del ingeniører til at lave disse forarbejder. Vi ved, at statsbanerne har dygtige ingeniører, som arbejder med det — sådan har jeg da

i alt fald forstået det. Det er mangelen på ingeniører, der gør, at arbejdet måske ikke bliver færdigt så tidligt, som man gerne så det, men vi er jo i den situation, at vi ikke så godt fra statens side, som de private arbejdsgivere gør det, kan gå ud på markedet og tilbyde naboens ingeniører lidt højere lønninger for at flytte over, sådan som det er tilfældet med murere, snedkere og forskellige andre. Jeg havde tænkt, at det måske var muligt at overveje, hvis man altså kan fremme arbejdet mere ved at få flere ingeniører, om den højtærede minister kunne forhandle med de store ingeniørfirmaer og disses topfolk med henblik på, at de i deres fritid mod honorar kunne gå ind i en sådan arbejdsgruppe for at fremme arbejdet. Jeg ved det ikke. Måske er tanken helt gal, men når man overvejer, hvad vi kan gøre for at fremme forarbejderne, så de kan afsluttes snarest muligt, er det altså en af de tanker, man får.

Nu er det vel ikke sådan, at vi er i egentlig tidnød, for hvis vi forudsætter, at vi gerne så den faste forbindelse over Store-Bælt færdig på det tidspunkt, hvor det er god økonomi at have den faste forbindelse frem for at have færger, så har vi tid nok endnu. Men på den anden side er situationen vel også ved at stramme til, således at vi må have forarbejderne klar. Det er derfor, jeg gerne vil fremdrage sagen, for at den højtærede minister kan få lejlighed til at gøre rede for, hvordan han stiller sig til dette forhold.

Der vil gå nogen tid med at få tilbuddene til den konkurrence ind, som jeg forstår det er meningen man hen på foråret næste år skulle kunne indbyde til, og der vil også gå nogen tid med at fremskaffe tilbud på den egentlige bygning til sin tid. Endelig er der spørgsmålet om, hvordan det ligger, når vi er nået så langt frem, om vi til den tid her i tinget er indstillet på at bevilge pengene til bygningen, om vi kan gøre det af hensyn til den forhåndenværende arbejdskraft og industriens muligheder. Jeg har tidligere, når vi har talt om disse ting, sagt, at vi ikke må glemme, at vi vel mere end noget andet land skal leve af at eksportere, og derfor er det ikke ligegyldigt, hvornår en så stor indsats skal øves. Men

[Horn.]

som sagt vil jeg gerne høre noget om, hvorvidt det er muligt at fremme arbejdet mere, end man gør nu.

O. Mathiasen: Jeg har et par ting, som jeg gerne vil have lov til at omtale ved denne finanslovdebat. Jeg kan med det samme sige, at det drejer sig om et par ting angående det område, som den højtærede undervisningsminister har med at gøre, og som han er leder af.

Det er mit indtryk, at der her i det høje ting og i befolkningen i det hele taget er en betydelig interesse for at få gennemført en gennemgribende landsplanlægning, der især er påkrævet på grund af den stærke befolkningstilvækst, og som bl. a. må have som en vigtig opgave, at der skabes nye befolkningscentre til nogen aflastning af de store centre omkring København og andre byer i landet.

Jeg skal her blot nævne et enkelt sådant område, som har været meget omtalt i den senere tid, et område, som jeg har et temmelig godt kendskab til. Jeg tænker på det såkaldte trekantområde i Vejle amt omkring byerne Kolding, Fredericia og Vejle. Jeg vil mene, at mange medlemmer af det høje ting, som kender dette område, vil give mig ret i, at der her er mange gode naturlige betingelser for et befolkningscenter af betydeligt omfang. I dette område er man allerede på det lokale plan i fuldt sving med at forberede sig på den udvikling, som man venter vil ske i de kommende år. I forståelse med boligministeriet er der allerede nedsat et regionplanudvalg med repræsentanter for Vejle amtsråd og de 3 byer. Bl. a. er de 3 byers borgmestre medlemmer af dette udvalg, og dets formand er amtmand Wamberg i Vejle. Dette udvalg vil blive udvidet med repræsentanter for de, jeg tror 27 sognekommuner i Vejle amt, og udvalgets opgave er først og fremmest at tage sig af hele områdets problemer, udviklingsmæssigt og byplanmæssigt. Der har indtil nu i

udvalget vist sig at være en god, positiv forhandlingsvilje, og der er allerede i det små nået resultater i retning af samarbejde om forskellige problemer.

Et af de helt store problemer, som man har arbejdet med, er en undersøgelse af muligheden for at få placeret et universitet i dette område eller i alt fald dele af et universitet. Udvalget har givet dommer Kisbye Møller i Kolding den opgave at udarbejde en betænkning vedrørende universitetssagen, og resultatet er blevet et overordentlig interessant værk, hvori dommeren sagligt og yderst nøgternt behandler hele dette spørgsmål. Så vidt jeg har erfaret, vil denne betænkning blive trykt og tilstillet bl. a. folketingets medlemmer inden længe, og jeg skal derfor ikke komme nærmere ind på de mange interessante enkeltheder i betænkningen, men nøjes med at fremhæve et par ting derfra.

Der er et bilag til betænkningen, der viser befolkningsforholdet i de nuværende universitetsområder og i de områder, hvor der har været tale om at anbringe nye universiteter. Her viser det sig, at der i trekantområdet i en radius af ca. 60 km bor tæt ved en halv million mennesker, lidt færre i Odenseområdet og lidt flere i Århusområdet, medens Ålborg og det rent sønderjyske område har langt færre beboere. Det fremhæves i betænkningen, at da folketinget i fjor vedtog at oprette et lægevidenskabeligt fakultet i Odense, blev det fra flere sider sagt, at der med denne vedtagelse ikke var taget endelig stilling til, hvor eller under hvilke former andre kommende fakulteter bør placeres, og ved behandlingen i folketinget var der stor tilslutning til at få placeret et universitet eller dele af et universitet i Sønderjylland. I den omtalte betænkning kommer man også ind på denne tanke, men det siges, at der er noget urigtigt i altid at tale om Sønderjylland som en landsdel for sig med en særlig karakter. Sønderjylland må betragtes som en ganske almindelig landsdel på linje med alle øvrige landsdele i vort land, og for øvrigt er tre-

[O. Mathiasen.]

kantsudvalget indstillet på at optage forhandling med de byer, der ligger syd for Kolding, om muligheden af at komme til enighed med trekanten om placeringen af et eventuelt universitet ved Kolding.

De 3 byer i Vejle amt er helt enige om placeringen i Kolding, hvor kommunen i øvrigt har et særdeles godt og meget smukt areal til rådighed. Jeg tror, det er på omkring 120 ha. I en tale, som amtmand Wamberg holdt for det fungerende universitetsudvalg, fremhævede han, at man i trekanten var helt indforstået med, at placeringen af et universitet er en alvorlig og betydningsfuld sag for hele landet, og at placeringen må ske, efter hvad der tjener hele det danske samfund bedst, og ikke efter, hvilke byer der råber højest; det er amtmandens eget udtryk.

Amtmanden sagde — jeg beder om tilladelse til et kort citat —:

„Vi kommer altså ikke og siger, at vi har noget historisk eller andet krav eller noget krav overhovedet på et universitet, vi peger kun på nogle af de samfundsgoder, der kunne tale for placering i trekanten.“

Jeg kan fuldt ud give tilslutning til amtmand Wambergs udtalelser. Det er en betydningsfuld sag, der her er tale om. Det er en samfundssag.

Jeg ved meget vel, at der kan fremhæves vægtige grunde til, at et universitet kan opbygges på fuldt forsvarlig vis andre steder i landet, men jeg har gerne villet gøre opmærksom på, at det er et meget vægtigt materiale, der her foreligger fra trekantområdet om placering af et universitet dér, og at det i høj grad taler for, at en afgørelse om universitetsplaceringen ikke endeligt træffes, før man også har studeret dette materiale og hørt de vægtige argumenter, man fra den side har fremført og vil fremføre, et materiale, som ikke forelå, da folketinget behandlede Odensefakultetet i fjor. Jeg håber, at universitetsudvalget og den højtærede undervisningsminister vil være lydhør i denne sag, og det ville, synes jeg, være meget opportunt, om ministeren ville sige lidt om, hvordan han ser på de ting, jeg her har fremdraget. Det ville ikke blot have interesse for mig, men for et stort befolkningslag i landet.

Dernæst er der et andet forhold, jeg gerne vil omtale, og som også angår den højtærede undervisningsminister. Det drejer sig om noget, som jeg ved har den højtærede ministers store interesse. Jeg tænker på det, som almindeligvis kaldes for konfliktforskning på internationalt plan, altså forskning til undersøgelse og analyse af internationale problemer. Flere af de ærede ordførere har i går fremhævet betydningen af, at vi her i landet sætter stærkt ind på forskning på forskellige områder, og jeg er ganske enig heri. Jeg er ganske særlig interesseret i, at der bliver gjort noget virkelig positivt på det område, som jeg her taler om. Den højtærede minister har behandlet dette spørgsmål ved flere lejligheder, bl. a. ved møder i Nordisk Råd, og den 27. februar i fjor skrev ministeren en særdeles interessant kronik i Politiken med titlen: Ikke ønsketænkning, men realiteter.

Jeg ved, at denne kronik er blevet læst med megen interesse af mange; jeg er blot en af de mange.

Den højtærede minister fremhæver her meget stærkt opgavens store betydning. Han siger f. eks. — jeg beder om tilladelse til et kort citat —:

„Over for den opgave at hindre en storkrig i at bryde løs er alt andet af underordnet betydning.“

Og han føjer til, at dette vil igen sige, at kræfterne må samles om at påvirke de afgørelser, der træffes på internationalt plan. Det er ministerens opfattelse ifølge kronikken, at en tredje magt bedre end de to hovedmagter vil kunne udvikle de muligheder for en løsning, der findes, bedre vil kunne fremsætte uvildige forslag baseret på en grundig analyse af problemerne. Den højtærede minister mener, at der bør oprettes et nordisk institut til studium af internationale problemer, og at der hertil må knyttes en kreds af forskere fra hvert af de nordiske lande. De skal have til hovedopgave at undersøge alle spørgsmål, der rummer internationale konfliktmuligheder.

Nu ved jeg meget vel, at der kan være vanskeligheder ved at få denne sag ført igennem. Jeg tænker ikke, at der kan være megen modvilje mod selve tanken — hvor skulle den komme fra — jeg tror heller ikke, at der er modvilje selv hos

[O. Mathiasen.]

militærvenlige kredse i det høje ting eller i befolkningen. Alle kredse er sikkert enige om, at hvis Danmark, hvis de nordiske lande ved en sådan konfliktforskning blot en lille smule kunne bidrage til løsning af internationale konflikter, ville det være særdeles storartet.

Men jeg tænker især på to vanskeligheder, der kan forekomme. For det første den vanskelighed, der kan være med at finde frem til kvalificerede personer, der kan påtage sig sådanne forskningsopgaver. Jeg vil dog mene, at sådanne folk må kunne findes; ellers må man se at finde folk, der vil og kan uddanne sig til at løse disse opgaver.

Den anden vanskelighed er at skaffe penge til en sådan forskning, men også det må kunne klares. Jeg er enig med den højtærede minister, når han i den omtalte kronik fremhæver, at når der ofres så vældig store beløb på det militære forsvar, bør man ikke tøve et øjeblik med at ofre penge på arbejdet for at hindre en krig, hvis — jeg beder igen om tilladelse til et kort citat —

„der synes at være blot et gran af mulighed for at påvirke udviklingen.“

Jeg er klar over, at et konfliktforskningsinstitut ikke fuldt ud kan stables på benene i første omgang; måske ville det ikke engang være klogt at gøre det. Det er ikke kontorer med alt tilbehør, der er det vigtigste. Det vigtigste er, at man går i gang med at studere disse problemer og ser, hvad der kan komme frem af erfaringer og resultater. Jeg ved, at der er adskillige sådanne kredse allerede, studiekredse o. lign. f. eks. i forbindelse med universiteterne, specielt i forbindelse med det nordiske sommeruniversitet.

Jeg vil gerne spørge: synes den højtærede undervisningsminister, eller synes ærede medlemmer i det høje ting, at det lyder helt urealistisk, hvis jeg — jeg vil ikke engang sige „når“ — stillede forslag om, at det militære budget, som her foreligger til behandling, nedskæres med blot 1/2 pct. eller måske blot med 1 promille til fordel for støtte til en grundig forberedelse til etablering af et nordisk konflikt- og fredsforskningsarbejde? Det ville blive et beløb på omkring 10 mill. kr. eller måske blot 2 mill. kr., d. v. s. enten det samme som militærudgifterne i to døgn eller det samme som militærudgifterne for

en halv dag — forsvindende lidt i forhold til det store militærbudget, men det kunne blive et meget væsentligt beløb til støtte for arbejdet for at skabe fred i verden. Jeg vil gerne spørge: hvad mener den højtærede minister om denne sag?

Peter Jørgensen: Jeg skal ikke ved denne lejlighed forlænge debatten unødvendigt. Det er jo så ofte sagt, at der tales for meget i det høje ting, og det er vel heller ikke med urette, at man har fremsat sådanne udtalelser. Jeg finder det imidlertid helt rimeligt, at der under finanslovdebatterne fremdrages spørgsmål, som ligger de enkelte medlemmer på sinde. Det kan være spørgsmål, som har relation til deres virke som folketingsmedlemmer, enten det nu er lokale problemer eller problemer med mere alment sigte.

Det, jeg vil sige her, er vel en blanding af begge dele. For få år siden stiftedes der en forening til sindslidendes vel, hvis formål var at hjælpe folk, der anbringes på vore statshospitaler, og ikke mindst række en hjælpende hånd til dem, der udskrives, og som skal søge ud til en normal tilværelse i samfundet.

En af de opgaver, man har taget op, er at skabe et kollegiebyggeri, hvortil man kunne henvise patienter i en overgangsperiode — bl. a. dem, der ingen pårørende har — således at man kunne støtte disse mennesker i den første, vanskelige periode efter udskrivningen fra hospitalerne. Det ville være muligt at give disse mennesker en videregående psykologisk og socialpædagogisk behandling, ligesom man i samarbejde med revalideringsinstitutionerne kunne gennemføre en erhvervsmæssig revalidering. Og man kunne opretholde et diskret lægetilsyn, mens disse patienter opholdt sig på de pågældende kollegier. I en henvendelse til social-, bolig- og indenrigsministeren har foreningen opgjort det øjeblikkelige behov til 15 og 20 boliger henholdsvis i Århus og København, men naturligvis vil problemet rejse sig andre steder i landet, hvor der findes statshospitaler. Jeg henstiller til de pågældende ministre, at der skabes lovhjemmel for oprettelse af de her omtalte kollegier, således at der gives regler både med hensyn til etableringen og med hensyn til driften af disse kollegier.

[Peter Jørgensen.]

Derudover vil jeg gerne henstille til den højtærede indenrigsminister, at der foretages en undersøgelse til belysning af udviklingen inden for vore statshospitaler. Det er mit indtryk, at selv om der er sket store og glædelige fremskridt, så halter vi langt bag efter den målsætning, som var nedlagt i kommissionsbetænkningen af 1956. Jeg er vidende om, at ministeren er klar til at tage et initiativ til at nedsætte et sagkyndigt udvalg til at undersøge, om vi nu også er i stand til at følge kommissionsbetænkningen af 1956 op, og om der i betænkningens målsætning er noget, som årene har medført skulle ændres. Men må jeg ikke have lov til i denne forbindelse at pege på et ganske bestemt spørgsmål, hvor jeg er klar over at man ikke i kommissionen har kunnet forudse udviklingen. Jeg tænker her på den meget stærke pladsmangel, som gør sig gældende på de børnepsykiatriske afdelinger, og jeg vil gerne her rejse spørgsmålet, om ikke man i den hospitalsplanlægning, som finder sted nu, kunne inkorporere børnepsykiatriske afdelinger i større udstrækning, end tilfældet har været indtil nu.

Må jeg derefter rejse et andet problem, som mange har gjort før mig. Jeg vil gerne spørge den højtærede socialminister: er der ingen menneskelig mulighed for at øge antallet af plejehjemspladser? Jeg repræsenterer en kreds med meget stærkt voksende forstæder, bl. a. Viby kommune ved Århus, der har op mod 17.000 indbyggere. Denne kommune har ikke fået nogen nævneværdig udvidelse af sine alderdoms- og plejehjemspladser siden midten af 30'erne. Dengang havde kommunen omkring 5.000-6.000 indbyggere. Det er jo menneskelige tragedier, der er tale om, når man ikke er i stand til at løse disse opgaver. Man er i denne kommune, for bare at nævne den, i den situation, at man må sende mange ældre mennesker til andre kommuner på private hjem og i adskillige tilfælde til helt andre landsdele.

Det er menneskelige problemer, det her drejer sig om, og det er problemer, som berører os alle. Jeg ved gennem forhandlinger med ministeren, at han har samme indstilling som jeg. Mit spørgsmål til ham her skal derfor være det: er der mulighed

for en ekstra hjælp til disse hurtigt voksende bysamfund?

Det, jeg har sagt om plejehjemsproblemet i forbindelse med de store byområder, gælder også en række andre institutioner, bl. a. vuggestuer, børnehaver, sportsanlæg og meget andet. Jeg tror derfor ikke, at man bare kan opstille disse projekter på en liste og så følge denne liste slavisk. Der er dog forskel på Københavns-, Århus-, Odense- eller Ålborgområderne og Vorbasse eller andre. Derfor må disse problemer løses ud fra andre synspunkter end dem, jeg her har nævnt.

Må jeg endelig nævne en anden af mine hjertesager, nemlig de tekniske skoler. Der må efter min formening ofres større beløb i de nærmeste år for at klare dette meget væsentlige og nødvendige undervisningsområde. Jeg har naturligvis nok bemærket mig den tale, den højtærede finansminister har holdt her i dag; og som repræsentant for et regeringsparti skulle jeg nok være forsigtig med at stille for store krav, men jeg må dog have lov til at sige på trods af finansministerens tale, at vi her står over for noget, som jeg synes er grundlæggende i hele vor undervisning. Det er grundlæggende, fordi den uddannelse, håndværkerungdommen og andre skal have, har afgørende betydning for, om vi i fremtiden er i stand til at øge produktionen. Jeg tror derfor, der er lagt for lidt vægt på og for få midler i spørgsmålet om de tekniske skoler. Den udvikling, som er foregået her, er jo gået meget stærkere end forudsat. Jeg peger i den forbindelse på, at alle fag i dag indfører forskoler. Det stiller krav til de tekniske skoler. Vi har hele problemet om de nye mellemuddannelser, tekniske assistenter og andre, i meget stærkere tempo, end vi har kunnet forudse.

Jeg anerkender fuldt og helt de store bestræbelser, som undervisningsministeriet har udfoldet, og jeg hilser med tilfredshed nogle af de resultater, som er nået gennem de seneste år. Der er nu skabt rimelige rammer omkring den videregående tekniske uddannelse, teknikumuddannelsen, og der er nu, så vidt jeg har forstået, nedsat et udvalg, der skal forberede en lovgivning vedrørende alle erhvervsskolernes forhold. Men der er visse aktuelle opgaver, som

[Peter Jørgensen.]

ikke vil kunne vente på et udvalgs indstilling eller et lovforslags gennemførelse. Vi skal gennemføre dagskolen nu, og jeg kan for Århus tekniske skoles vedkommende sige, at vi vel nok vil være i stand til at klare en sådan opgave, men det vil blive under meget vanskelige og primitive forhold. Vi har nu i Århus lejemål i kældre, gamle fabriksbygninger og lagerbygninger spredt ud over hele det store århusianske område. Det vil være vanskeligt at skabe en blot nogenlunde tilfredsstillende undervisning under sådanne forhold. Jeg har erfaret, at der først vil blive givet bevilling til en ny centralskole i Århus i finansåret 1965-66, og det bliver vi vel nødt til at affinde os med, men jeg vil meget gerne indstændigt henstille til den højtærede undervisningsminister, at der allerede i indeværende finansår gives bevilling til detailprojektering af den ny lærlingskole i Århus.

Thomas Have: Det er jo klart fremgået af den højtærede finansministers fremsættelse af finanslovsforslaget og af partiernes ordførertaler i går, at der er bred enighed om, at Danmarks økonomi er i bedre orden nu end på noget tidligere tidspunkt, og hertil kommer den gode beskæftigelsesmæssige stilling, som kendetegner landet som helhed.

Hvis man imidlertid ser på, hvordan beskæftigelsesforholdene har været i de forskellige egne af landet, må man konstatere, at der stadig er visse egne i landet, hvor hjemmene ikke præges af den tryghed, det giver at nyde godt af den fulde beskæftigelse. Det er forhold, som efter min mening kan give anledning til visse overvejelser.

Der er forhåbentlig ingen, der vil tage mig det ilde op, når jeg ved denne lejlighed tillader mig at nævne et par forhold, som har speciel tilknytning til Thisted amt. Jeg er bekendt med, at Thisted amtsråd for et halvt års tid siden har henledt ikke mindre end 7 ministeriers, regeringens økonomiudvalgs, vejdirektoratets, egnsudviklingsrådets og statens landvindingsudvalgs opmærksomhed på nogle særlige problemer af beskæftigelsesmæssig karakter, som man har at kæmpe med i Thisted amt.

Man har således bl. a. peget på, at Thisted amt i de senere år har haft en

arbejdsløshed, der er ca. 4 gange så stor som den gennemsnitlige ledighed for landet som helhed. Situationen er specielt vanskelig for arbejdsmændenes vedkommende, idet arbejdsløshedstallene for Thisted amt i årene 1961 og 1962 var henholdsvis 20,9 pct. og 20 pct., hvor man for landet som helhed kan notere henholdsvis 6,6 pct. og 6,3 pct. Ledigheden i Thisted amt er altså mere end 3 gange gennemsnittet. Når man ser bort fra byggefagene, hvor der på samme måde som i det øvrige land uden for de 4 vintermåneder er næsten fuld beskæftigelse, betyder det, at de gode konjunkturer, som i det øvrige land næsten har afskaffet arbejdsløsheden, kun har haft en meget begrænset virkning i Thisted amt. Foruden de personlige problemer, ledigheden medfører for de familier, der rammes, er det spild af samfundets produktionsevne, at der findes ledighed i visse egne af landet, samtidig med at der er næsten fuld beskæftigelse i den øvrige del af landet.

Det må derfor være i hele landets interesse, at der rådes bod på disse uheldige forhold, og der er jo heldigvis også fra statens side foretaget skridt til at modvirke en fortsættelse af den uheldige udvikling. Jeg tænker her på, at færdiggørelsen af havnen i Hanstholm, som påregnes at ville ske i slutningen af 1966, vil betyde en væsentlig lettelse af beskæftigelsesproblemet i det område, som naturligt hører ind under denne havns rækkevidde i så henseende; men det vil være af afgørende betydning, at man søger at skabe beskæftigelse også i de år, der går endnu, indtil havnen kan åbnes.

Der vil efter min opfattelse på forskellig måde være mulighed for, at myndighederne kan understøtte bestræbelserne for at øge beskæftigelsen i Thisted amt, uden at man behøver at forstærke den kraftige økonomiske aktivitet i landet som helhed. Blandt de foranstaltninger, jeg her vil pege på, vil det være rimeligt først at nævne imødekommenhed over for den anmodning, der vil komme om at yde støtte til den projekterede fiskerihavn ved Krik, en havn, som skal tjene som basishavn for 30 større eller mindre fiskerkuttere. Der skulle vel også være mulighed for at få frigivet nogle af de vejarbejder, hvortil vejfondstilsbud er bevilget, eller der kunne måske frigives nogle

[Thomas Have.]

sognekommunale vejarbejder, hvortil beskæftigelsestilskud er bevilget eller søgt.

Jeg er vidende om, at der er flere landvindingsarbejder, som er færdigbehandlet i landvindingsudvalget, og jeg beder om, at den højtærede landbrugsminister vil undersøge, om der ikke skulle være en mulighed for at få nogle af disse arbejder sat i gang. Det er også i denne forbindelse naturligt at pege på egnsudviklingslovens muligheder, specielt da jeg ved, at en kommune i amtet har fået meddelelse om, at der ikke for indeværende finansår kan stilles midler til rådighed til anskaffelse af industriarealer.

Til slut vil jeg lige minde om, at det jo nu er mere end 25 år siden, at spørgsmålet om bygningen af en Sallingsundbro er blevet rejst, og den kommission, som arbejder med problemet, har nu holdt 10 års jubilæum, uden at det endnu er lykkedes at få en betænkning frem om problemets løsning. Den højtærede minister for offentlige arbejder har oplyst, at der inden årets udgang skulle foreligge skitseprojekt til en bro eller en dæmning, således at udvalget derefter snarest skulle kunne afgive sin endelige indstilling vedrørende den faste forbindelse over Sallingsund. Jeg håber, at den termin, som den højtærede minister har nævnt: „inden udgangen af året“, må holde, og at beslutningen om at bygge en fast forbindelse over Sallingsund i forbindelse med færdiggørelsen af Hanstholm havn vil skabe de betingelser for Thisted amt, som skal til, for at denne del af landet kan udvikles beskæftigelsesmæssigt og økonomisk på linje med det øvrige land.

Jeg beder om, at de højtærede ministre, hvis områder de forskellige sager sorterer under, vil have deres opmærksomhed henvendt på de forhold, jeg her har omtalt.

Lis Mølbjerg: Mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen, har allerede givet udtryk for, at der efter vor mening var afsat for lidt til anlægsarbejder inden for socialministeriet, og jeg skal lige kort uddybe et enkelt punkt.

Den officielle opgørelse over behovet for nye børnehavempladser viser, at der i den kommende 10 års periode vil være brug for 30.000 nye børnehavempladser, såfremt man blot tager hensyn til det behov, der allerede

i dag er konstateret, samt til de ændringer, vi kan forudse i befolkningstallet i aldersgruppen 2½-6 år. I en betænkning, der netop er udarbejdet af børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn, har vi fået at vide, at der i øjeblikket ligger projekter i direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen til pladser i børnehaver til i alt ca. 10.000 børn, nemlig 85 børnehaver efter traditionelt byggeri til 5.000 børn og 93 typebørnehaver til 4.600 børn. Vi får yderligere i betænkningen at vide, at med den fart, der i øjeblikket er på det felt, vil det vare 30 år for de traditionelle børnehavers vedkommende, inden blot disse projekter er ført ud i livet, og 14 år for typebørnehavernes vedkommende. Det er jo trøstesløse udsigter, og det er kun børnehavemangelen; der ligger lige så store problemer med hensyn til pladsmangelen i vuggestuer og fritidshjem.

Her vil jeg især sætte en streg under mangelen på vuggestuepladser. Det må blive sådan, at i hvert fald når en enlig forsørger henvender sig til det offentlige for at få plads til sit barn i en vuggestue, må vi kunne imødekomme ønsket. Jeg håber, at den nævnte betænkning vil give stødet til, at tinget tager hele dette spørgsmål op til overvejelse, og at man for alvor tager fat på løsningen af dette alvorlige problem. Der er, som det allerede er sagt af det ærede medlem fru Grethe Philip, brug for en udvidet byggekvote, specielt til typebørnehaver. Må jeg tilføje, at der også er brug for større beløb på finansloven, også på det foreliggende finanslovsforslag, hvis vi skal tænke på at kunne påbegynde løsningen af dette alvorlige problem.

Jeg vil henstille, at man allerede nu under den videre behandling af finanslovsforslaget tager dette problem op til overvejelse.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i toldloven har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om forhøjelse af grundbeløb og lommepegebæleb) og forslag til lov om ændring i lov

[Formanden.]

om pension og hjælp til enker m. fl. (Om forhøjelse af grundbeløb) har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 5. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1964 til 31. marts 1965.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1964-65.

Mødet hævet kl. 15⁰⁰.

34. møde.

Torsdag den 5. december kl. 13.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler handelsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lov om mål og vægt.

I skrivelse af gårs dato meddeler ministeren for Grønland, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om børnetilskud i Grønland.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Handelsministeren (Baunsgaard): Herved har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændringer i lov om mål og vægt.*

Lov nr. 65 af 28. februar 1950 om mål og vægt gælder ikke i Grønland, men den

udvikling af erhvervslivet, som har fundet sted dér siden gennemførelsen af lov nr. 277 af 27. maj 1950 om udøvelse af erhverv i Grønland, har gjort det ønskeligt, at den gældende lov sættes i kraft i Grønland. I Grønland udøves erhverv i henhold til næringsbrev for tiden af ca. 500 personer, hvoraf de fleste driver handel. Veje- og måleredskaber, der anvendes i handelsomsætningen, er ved anskaffelsen justeret af justervæsenet i København, men i modsætning til den øvrige del af landet føres der ikke fra det offentliges side løbende kontrol med redskaberne.

For at åbne mulighed for sådanne periodiske eftersyn stilles der forslag om, at lov om mål og vægt af 28. februar 1950 sættes i kraft i Grønland.

Som følge af, at justervæsenets samarbejde med de grønlandske politimyndigheder om gennemførelsen af disse eftersyn må hvile på bestemmelser, der udarbejdes under hensyn til de geografiske forhold, stilles der forslag om, at disse bestemmelser skal fastsættes af handelsministeren efter forhandling med ministeren for Grønland.

Da de periodiske eftersyn af veje- og måleredskaberne af praktiske grunde ikke vil kunne iværksættes før ca. 1 år efter gennemførelsen af nærværende lovforslag, er det foreslået, at handelsministeren træffer bestemmelse om tidspunktet for ikrafttræden i Grønland af lov om mål og vægt.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, tillader jeg mig at anbefale dette til tingets hurtige og velviljige behandling.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om børnetilskud i Grønland.*

Det af regeringen nedsatte Grønlandsudvalg af 1960 har i foråret 1963 enstemmigt godkendt et skitseforslag til hovedlinjer for indkomstdannelsen og erhvervspolitikken i Grønland.

Skitseforslaget har været forelagt Grønlands landsråd, der i en ekstraordinær samling i maj 1963 har tiltrådt skitseforslaget.

I tiden efter den 2. verdenskrigs afslutning er den grønlandske befolknings levefod reelt næsten tredoblet. Uanset dette og